

HANDELSHÖGSKOLAN
UMEÅ UNIVERSITET

Vad påverkar förekomsten av typ I-fel?

En kvantitativ studie om revisorers träffsäkerhet i fortlevnadsvarningar

Adam Forsman & Emil Söderholm

Enheten för företagsekonomi
Civilekonomprogrammet, 240 hp
Examensarbete i företagsekonomi, 30 hp, VT 2023
Handledare: Henrik Höglund

Förord

Vi vill framföra ett stort tack till vår handledare Henrik Höglund som under arbetets gång bidragit med värdefull feedback och råd som hjälpt studien framåt. Vi vill även ta tillfället i akt och tacka de opponentergrupperna som under processen stått för konstruktiv kritik och uppmuntrande ord.

Adam Forsman & Emil Söderholm

Umeå, 12 maj 2023

Sammanfattning

Revisionskvalitet är något som diskuteras flitigt i revisionsbranschen. Historiskt finns det många fall av låg revisionskvalitet som inneburit stora konsekvenser för både revisionsbyrå, men även för intressenter till det reviderade bolaget. Två stora exempel är fallet om Prosolvia samt Enron. Gemensam nämnare i båda dessa fall är att revisionsbyrå blundat för varningsklockor inom det reviderade bolaget som sedan fört med sig stora konsekvenser när dessa händelser inte gått att dölja längre. På grund av detta har mycket av den forskning som existerar idag baserats på revisorers oförmåga att upptäcka felaktigheter som sedan på ett negativt sätt kan drabba det bolagets intressenter. Däremot finns det inte speciellt mycket forskning när det motsatta händer, att revisorer delar ut varningar till bolag som inte har det så dåligt ställt som man kan tro. Även detta kan få stora konsekvenser både för det reviderade bolaget men även dess intressenter som inte längre kan lita på verksamhetens förmåga till fortlevnad. Därför belyser den här studien problemet med revisorers utfärdande av fortsatt-drift kommentarer som sedan inte leder till en konkurs, även kallat typ-I fel.

Syftet med studien var att undersöka revisionskvalitet utifrån två olika aspekter med hjälp av träffsäkerheten i revisorernas fortsatt-drift kommentarer. Först och främst syftade studien till att jämföra om förekomsten av typ-I fel varierade mellan olika branscher. Dessutom undersöktes huruvida förekomsten av typ-I fel ökade under Covid-19. Detta genomfördes med hjälp av en kvantitativ metod där alla fortsatt-drift kommentarer från fem givna branscher plockades ut under intervallet 2017–2020. Alltså representerade 2019-2020 Covid-19 och 2017-2018 åren innan pandemin. Datan sammanställdes genom att plocka ut information från revisionsberättelsen där det framgår om det reviderade bolaget har fått en fortsatt-drift kommentar eller inte. Vidare undersöktes om bolaget i fråga inlett en konkurs eller företagsrekonstruktion inom både 12 och 24 månader från bokslutsdagen för att kunna mäta träffsäkerheten från olika perspektiv.

Resultatet visar på ett signifikant samband mellan revisionskvaliteten och bransch vad gäller träffsäkerheten för fortsatt-drift kommentarer. Däremot gick det inte att finna något samband mellan att revisionskvaliteten försämrades under Covid-19. Dock kan vi se att den totala träffsäkerheten var lägre under pandemin för de fem utvalda branscherna. Innan pandemin uppgick träffsäkerheten till 8,17% respektive 13,23% för 12 respektive 24 månader. Under pandemin uppgick siffrorna istället till 5,57% och 10,38% vilket fortfarande indikerar på att bedömningen var svårare att göra under Covid-19 kontra innan. Dessa siffror är fortfarande väldigt låga i sammanhanget och indikerar på att ökad forskning inom området är nödvändigt för att höja revisionskvaliteten överlag samt för att göra bedömningen om ett bolags förmåga till fortsatt drift mer träffsäkra och verklighetstroga.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEM BAKGRUND	2
1.3 PROBLEMFÖRMULERINGAR	4
1.4 SYFTE	4
1.5 STUDIENS BIDRAG	4
1.6 AVGRÄNSNINGAR	5
2. TEORETISK METOD	6
2.1 ÄMNESVAL	6
2.2 FÖRFÖRSTÅELSE	6
2.3 EPISTEMOLOGI	6
2.4 ONTOLOGI	7
2.5 ANGREPPSSÄTT	7
2.6 METODVAL	7
2.7 LITTERATURSÖKNING	8
2.8 KÄLLKRITIK	8
3. TEORETISK REFERENSRAM	10
3.1 REVISION	10
3.2 AGENTTEORIN	11
3.3 REVISIONSPROCESSEN (INKL. REVISIONSBERÄTTELSE)	11
3.4 REVISIONSKVALITET	13
3.5 FORTSATT DRIFT	14
3.5.1 Typ I-fel	15
3.6 FAKTORER SOM PÅVERKAR TYP-I FEL	16
3.6.1 Bransch	16
3.6.2 Corona	17
4. PRAKTISK METOD	20
4.1 URVALSPROCESS	20
4.2 DATAINSAMLING	21
4.3 DATABEARBETNING	21
4.4 BORTFALL	22
4.6 VARIABLER FÖR ANALYS	22
4.6.1 Beroendevariabel	22
4.6.2 Oberoendevariabler	23
4.6.2.1 Testvariabler	23
4.6.2.2 Kontrollvariabler	24
5. EMPIRI	27
5.1 DESKRIPTIV STATISTIK	27
5.1.1 Beroende variabel	27
5.1.2 Testvariabler	28
5.1.3 Kontrollvariabler	29
5.2 KORRELATIONSTEST	30
5.3 VARIANSANALYS	33
5.3.1 12 och 24 Månader	33
5.4 REGRESSIONSANALYS	34
5.4.1 Regressionsmodeller	35
5.5 LOGISTISK REGRESSION	35
5.5.1 Modell 1 & 2	35
5.5.2 Testvariabler	37
5.5.3 Kontrollvariabler	37

5.6 KOMPLETTERANDE TESTER	38
5.7 HYPOTESER	38
6. DISKUSSION	40
6.1 COVID-ÅR	40
6.2 BRANSCH.....	40
6.3 KONTROLLVARIABLER.....	41
6.4 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	42
7. SLUTSATS	44
7.1 SLUTSATS	44
7.2 STUDIENS BIDRAG	45
7.3 BEGRÄNSNINGAR	45
7.4 FRAMTIDA FORSKNING	46
7.5 ETISKA OCH SAMHÄLLELIGA IMPLIKATIONER.....	46
8. SANNINGSKRITERIER.....	48
8.1 RELIABILITET	48
8.2 VALIDITET	49
8.3 REPLIKERBARHET.....	49
REFERENSER	51
APPENDIX	56

1. Inledning

Detta kapitel innehåller en introduktion till studien och redogör för det valda ämnet samt dess bakgrund. Fortsättningsvis diskuteras ämnets relevans i problemdiskussionen. Vidare följer syfte samt problemformuleringar. Avslutningsvis presenteras studiens bidrag och de avgränsningar som gjorts.

1.1 Bakgrund

Behovet av revision har funnits länge. 1895 blev det inskrivet i aktiebolagslagen att alla svenska aktiebolag är tvingade att ha minst en revisor (Öhman & Wallerstedt, 2012, s. 241). Utvecklingen har sedan dess varit stor och nyttan med revision är inte enbart att granska och kontrollera bolagets siffror (Saxena et al. 2009, s. 4). Ur ett samhällsperspektiv skapar revision en trygghet och kvalitetsstämpel över verksamheten, för hur processer och rutiner ser ut inom bolaget samt att de finansiella rapporterna stämmer. Det gör att bolaget vinner förtroende hos kunder, långgivare, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter (Sevenius, 2023). En revisors uppgift idag är att granska och rapportera om ett bolags räkenskaper. Detta för att säkerställa att rutinerna för redovisningen, interna kontroller samt mönster för ledningen inom bolaget stämmer och inte bryter mot de regelverk som finns. Att revisionen görs på ett tillfredsställande och korrekt sätt är även av största vikt för ett bolags intressenter då många beslut fattas grundade i att ett bolags räkenskaper stämmer för både investerare och långgivare (Saxena et al. 2009, ss. 1–4).

En anledning till att revision är viktigt och nödvändigt går i stor mån att hänföra till agentteorin. Den grundar sig i att den mänskliga naturen är svag, opålitlig och i behov av någon slags kontroll för att verifiera att arbetet faktiskt är utfört på ett korrekt sätt. I praktiken betyder detta ofta att ägare och ledning inte alltid har samma mål med verksamheten (Jensen & Meckling, 1976, s. 308; Collis et al. 2004, s. 89). Detta ställer krav på att en oberoende tredje part kontrollerar och uttrycker sig om de finansiella rapporterna för att validera att de med rimlig försäkran stämmer. För att på ett tillfredsställande sätt kunna validera och göra ett objektivt och oberoende granskningsarbete av de finansiella rapporterna ställs det stora krav på en revisors professionella skepticism, något som behövs för att upprätthålla en hög revisionskvalitet. Det innebär ett ifrågasättande förhållningssätt för att vara uppmärksam på eventuella felaktigheter. (Hjalmarsson & Malmström, 2017).

Att definiera och mäta revisionskvalitet är svårt och det är snarare lättare att sätta ord på vad revisionskvalitet inte är än vad det faktiskt är (Knechel et al. 2013, s. 386). Ett populärt uttryck för revisionskvalitet definieras av DeAngelo (1981, refererad i Knechel et al. 2013, s. 387) som den bedömda sannolikheten att revisorn kommer upptäcka en felaktighet i en klients finansiella rapporter och även rapportera felet. Detta går att bryta ned i två olika steg: 1. Sannolikheten att revisorn upptäcker fel i redovisningen och 2. Agerar lämpligt efter upptäckten. Där det första steget går att koppla till en revisors kompetens och prestation, medan det andra steget går att koppla till objektiviteten, professionella skepticism och oberoende (Knechel et al. 2013, s. 388).

Vid ett bolags upprättande av årsredovisning beskrivs i Årsredovisningslagen kapitel 2 (SFS 1995:1554) ett antal grundläggande redovisningsprinciper som ska iakttas. En av dessa principer är den så kallade fortlevnadsprincipen som framgår i 4 § p.1, kap 2 som innebär att bolaget ska förutsättas fortsätta sin verksamhet. Antagandet om fortsatt drift används som utgångspunkt vid upprättande av finansiella rapporter med undantag för fall där bolagets ledning

avser att avveckla bolaget eller på annat sätt upphöra med verksamheten (ISA 570, §2). Ledningen i bolaget ska i enlighet med ISA 570 bedöma om antagandet om fortsatt drift kan göras gällande eller inte under de rådande omständigheterna i bolaget. Avviker bedömningen från antagandet om fortsatt drift ska en upplysning om det göras i förvaltningsberättelsen (ISA 570, §3–5).

Följaktligen är antagandet om fortsatt drift även någonting som är föremål för granskning i en revision. Precis som för bolagsledningen finns anvisningar för hur revisorn bör gå tillväga när det kommer till antagandet om fortsatt drift och granskningen av det (Sundgren & Svanström 2014). Detta omfattar att samla in tillräckligt med ändamålsenligt bevis och material för att kunna dra en slutsats om antagandet om fortsatt kan göras gällande. Om revisorn bedömer att det finns väsentliga osäkerhetsfaktorer rörande bolagets förmåga till fortsatta drift ska ett uttalande om detta göras i revisionsberättelsen (ISA 570, §17–18).

Att bedöma och fatta beslut om när revisionsberättelsen ska innehålla en fortsatt-drift kommentar och inte är i många fall en komplicerad uppgift eftersom prediktioner om framtiden alltid innehåller en viss grad av osäkerhet och många händelser är svåra att förutspå på förhand (Lundberg & Öhman, 2015, s.152).

Det är nödvändigt att göra en noggrann avvägning innan en fortlevnadsvarning utfärdas då det kan innebära implikationer för det reviderade bolaget. Det finns indikationer på att intressenter använder revisorns utlåtande som basis för sina beslut samt att fortlevnadsvarningar har en negativ effekt på det aktuella bolagets avkastning (Menon & Williams, 2010, s. 2075). På ett generellt plan tenderar även intressenter att ha ett större intresse kring de mer framtidsorienterade frågorna, till exempel antagandet fortsatt drift (Lundberg & Öhman, 2015, s.163).

1.2 Problem bakgrund

I tidigare studier om fortsatt drift är typ I-fel och typ II-fel något som ofta diskuteras. Fokuset i denna studie kommer vara på typ I-fel, alltså att revisorn gör ett uttalande om väsentliga osäkerhetsfaktorer gällande en klients förmåga till fortsatt-drift men att klienten sedan inte går i konkurs eller rekonstruktion. Typ II-fel betyder i sin tur tvärtom att revisorn inte utfärdar en fortsatt-drift kommentar och att bolaget sedan går i konkurs. (Lundberg & Öhman, 2015, s. 145)

Figur 1: Typ I-fel och Typ II-fel

Typ I-fel	Typ II-fel
Revisorn utfärdar en fortsatt-drift kommentar till ett bolag som inte går i konkurs inom 12 månader	Revisorn utfärdar inte en fortsatt-drift kommentar till ett bolag som går i konkurs inom 12 månader

Knechel & Vanstraelen (2007, s. 116) beskriver att förekomsten av typ I-fel och typ II-fel tyder på bristande kompetens hos revisorn. Alltså måste revisorn besitta viss typ av kunskap för att kunna besluta i frågor om fortsatt drift. På samma sätt beskriver Knechel och Vanstraelen (2007, s.115) tvärtom att ge ut en fortsatt drift-kommentar till ett bolag som sedan går i konkurs tyder på hög revisionskvalitet. Ett krav för att kunna besluta i dessa frågor är revisorns oberoende, alltså att den är objektiv i bedömningen av fortlevnadsförmågan hos klienten. Oberoendet kan påverkas både av att ha långa klientrelationer, och även att ha större kunder som är viktiga för byrån (Lundberg & Öhman, 2015, s. 160).

Forskning har visat att revisorer är restriktiva med att dela ut fortsatt-drift kommentarer för att undvika typ I-fel. Orsaken till detta är att byrån inte vill väcka missnöje hos sina kunder och därmed riskera att tappa dem. Genom att dela ut en fortlevnadsvarning riskerar revisorn att skapa en negativ bild av bolaget vilket kan göra intressenter ovilliga att samarbeta med dem. Dessutom kan revisorer bli stämnda och tvingas betala skadestånd om de utfärdar omotiverade kommentarer om fortsatt drift. Följden av att revisorer försöker undvika typ I-fel innebär i stället att andelen typ II-fel kan öka, om revisorn väljer att inte utfärda fortsatt-drift till ett bolag som sedan går i konkurs. Även detta kan leda till skadestånd (Lundberg & Öhman, 2015, s. 150).

Utfärdandet av en fortsatt-drift kommentar kommer med diverse olika konsekvenser för det drabbade bolaget. Intressenter kommer bli mer försiktiga med hur de interagerar med bolaget och inte lika villiga att göra affärer med dem. Som ett exempel kommer inte en bank vilja låna ut pengar till en kund där det finns risk för konkurs inom det närmaste året. Det kan även påverka ryktet hos bolagets klienter om det kommer fram att de samarbetar med bolag som har en instabil ekonomisk situation (Lundberg & Öhman, 2015, s. 161). En revisors fortlevnadsvarning kan på så sätt fungera som en självuppfyllande profetia i fall där det ursprungligen inte finns några väsentliga osäkerhetsfaktorer om den fortsatta driften, men där fortlevnadsvarningen får olika aktörer att agera på ett sätt som leder till att tvivel om den fortsatta driften faktiskt uppstår (Carson et al., 2013, s. 370). Vidare finns det även forskning som visar på att en fortlevnadsvarning har en negativ effekt på det reviderade bolagets avkastning (Menon & Williams, 2010, s. 2075).

Ett bolags affärsmodell, karaktärsdrag och vilka transaktioner det genomför formas till stor del av den bransch de verkar inom (Gong, 2013, s. 1560). Hur komplex branschen och de branschspecifika transaktionerna är kan variera vilket sedermera innebär att svårighetsgraden i revisors granskning även kan variera beroende på bransch (Butar-Butar & Indarto, 2018, s. 3). Det finns även tidigare forskning som visar på samband mellan olika karaktärsdrag hos klienten och revisionskvalitet (Lawrence et al, 2011, s. 281).

Vid bedömning av vilka inneboende risker för ett uppdrag tar revisorer hänsyn till faktorer som är specifika för den bransch det aktuella bolaget verkar inom (Peters et al. 1989, s. 364). Exempelvis är risken att bolag sysslar med skatteundandragande eller annan ekonomisk brottslighet olika mellan olika branscher och anses vara mer vanligt förekommande i branscher där kontanter används i större utsträckning, exempelvis restaurangbranschen (Lindberg & Colo, 2011, s. 7). Då det finns tidigare forskning som föreslår att branscher på ett generellt plan kan vara mer eller mindre komplexa att revidera samt att olika karaktärsdrag hos en klient påverkar revisionskvalitet är det intressant att närmare undersöka fortlevnadsvarningars förekomst och pricksäkerhet i olika branscher.

Covid-19 innebar en väldigt begränsad vardag för en stor del av världens befolkning med mycket arbete hemifrån och små möjligheter till nöjen utanför hemmet. Konsekvenserna av det för många bolag blev en ansträngd ekonomisk situation med mycket intäktsbortfall (Svensson, 2020). Som revisor blev pandemin ytterligare en variabel att ta hänsyn till och något som delvis försvårade jobbet för många revisorer med mycket osäkerheter beroende på hur utvecklingen av pandemin gick. Det ställde även högre krav på att kunna ge vägledning för att hjälpa sina klienter i rätt riktning för att säkerställa den fortsatta driften av verksamheten. Detta ledde till förändringar revisorns tillvägagångssätt vid inblandningen hos olika klienter (Agusiady et al. 2022, s. 372). Kopplat till fortlevnadsvarningar blev det här ytterligare en variabel att ta hänsyn

till vid beslutandet om fortsatt-drift kommentar och något som ställde högre krav på revisionskvalitet och beslutsfattande (Svensson, 2020). Studien kommer därför beakta pandemin och undersöka skillnader och likheter kopplat till fortlevnadsvarningar.

Den här studien undersöker, som tidigare nämnt, typ I-fel. Det området är betydligt mindre utforskat än typ II-fel. Lai (2009, refererad i Lundberg & Öhman, 2015, s. 150) menar att typ II-fel i allmänhet kan få större konsekvenser än vad typ I-fel kan få. Detta är kopplat till en högre skadeståndsrisk vid typ II-fel då revisionsbyrån kan bli stämnda och tvingade att betala skadestånd även till investerare och andra intressenter. Därför försöker revisorer i största möjliga mån undvika att inte ge ut några varningar till ett bolag som sedan går i konkurs. Även stora skandaler såsom Enron och Prosolvia grundar sig i typ II-fel, och dessa saknar motstycke bland typ I-felen eftersom dessa bolag kan fortsätta sin verksamhet (Lundberg & Öhman, 2015, s. 150).

Tidigare studier visar dock att typ I-fel är vanligt förekommande och förekommer i upp till 80% av fallen (Svanberg & Öhman, 2014, s.199). Alltså går de flesta bolagen inte i konkurs inom det närmaste året, och merparten av de undersökta bolagen är dessutom verksamma flertalet år efter deras första fortsatt-drift kommentar. Detta tyder på att revisorer har svårt att avgöra huruvida ett bolag är tillräckligt livskraftigt för att fortsätta verksamheten (Lundberg & Öhman, 2015, ss. 151-152).

1.3 Problemformuleringar

- Påverkar den bransch klienten är verksam inom förekomsten av typ I-fel?
- Har covid-19 påverkat förekomsten av typ I-fel?

1.4 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka om revisionskvaliteten skiljer sig åt mellan olika branscher samt om covid-19 påverkade revisionskvaliteten för svenska bolag överlag, oberoende av bransch. Detta undersöks genom att använda andelen typ-I fel som proxy för kvalitet.

1.5 Studiens bidrag

Teoretiskt ämnar studien bidra med en breddning av redan existerande forskning inom revisionskvalitet. Mycket av den redan existerande forskningen inom revisionskvalitet som baserats på fortsatt-drift kommentarer har undersökt typ II-fel. Existerande forskning om typ I-fel är begränsad, och i synnerhet forskning som undersökt huruvida det föreligger skillnader mellan olika branscher relaterat till typ I-fel. Vidare finns det inte någon existerande forskning som undersökt om och i så fall vilken effekt covid-19 haft på typ I-fel.

Studien kommer därmed att erbjuda ytterligare perspektiv till vilka faktorer som påverkar revisionskvalitet genom att undersöka en ny tidsperiod samt en visserligen tidigare undersökt faktor men med ett nytt angreppssätt. Då studien jämför tidsperioder både före och under covid-19 nås nya insikter om hur revisionskvaliteten påverkats av covid-19.

På ett praktiskt plan syftar studien till att skapa en bättre förståelse för förekomst och pricksäkerhet avseende typ I-fel. Studiens resultat är av intresse för både myndigheter och branschorganisationer samt revisorer och revisionsbyråer då resultatet ökar förståelsen för revisionskvalitet och covid-19's effekt på revisionskvalitet.

1.6 Avgränsningar

Denna studie är avgränsad till aktiebolag i Sverige som haft räkenskapsår någon gång under perioden 1 januari 2017 till och med 31 december 2020 och upprättat en årsredovisning för det aktuella räkenskapsåret. Vidare ska bolagets årsredovisning innehålla en signerad revisionsberättelse av en auktoriserad eller godkänd revisor där en fortlevnadsvarning är inkluderat i revisionsberättelsen.

I studien undersöks fem olika branscher för att jämföra träffsäkerheten i revisorers fortlevnadsvarningar. Målet vid valet av branscher var dels att hitta branscher som var differentierade från varandra. Vidare var målet även att undersöka branscher som blev särskilt påverkade av coronapandemin, därför blev det naturligt att ha det i åtanke vid urvalet. Utöver dessa faktorer var även ett krav att hitta branscher med tillräckligt många observationer för att kunna genomföra studien. Det gjorde att det slutgiltiga urvalet av branscher ser ut enligt följande:

1. Bank, Finans & Försäkring
2. Bygg, Design & Inredningsverksamhet
3. Data, IT & Telekommunikation
4. Detaljhandel
5. Hotell & Restaurang

2. Teoretisk metod

Kapitel två redovisar för bakgrund till ämnesval och författarnas ingång och förståelse till det aktuella ämnet. Vidare behandlas teoretiska utgångspunkter i form av verklighetssyn, kunskapsteori, angreppssätt, metodval. Kapitlet avslutas med en redogörelse av den metodik som tillämpats i studiens litteratursökning samt författarnas värdering av, och förhållningssätt till, de källor som använts i studien.

2.1 Ämnesval

Ämnesvalet föll sig naturligt då undertecknade läst redovisning och revision på avancerad nivå. Att inriktningen sedan blev revisionskvalitet och typ-I fel grundar sig mycket i ett tidigare grupparbete från Tobias Svanström där vi fick i uppgift att läsa olika artiklar och sedan göra en inlämningsuppgift om bland annat fortsatt-drift kommentarer. Detta gjorde att vi blev nyfikna på ämnet och började undersöka tidigare forskning och märkte att forskning om just typ-I fel var begränsad, det var främst typ-II fel som var utforskat.

Vidare ämnar båda att jobba med revision efter studierna och det gjorde att valet på just revisionskvalitet kändes relevant och som något vi kommer kunna bära med oss och reflektera över vid framtida yrkesmässiga tillfällen.

2.2 Förförståelse

Thurén (2019, s. 113) menar på att vi alla har olika erfarenheter som präglar hur vi ser på saker och ting. Därmed har vi alla även olika förförståelse. Det ställer krav på oss författare att förstå och vara medvetna om att vi förstår och tolkar saker på olika sätt. Personer med liknande bakgrund kan tolka och se olika på saker på grund av tidigare erfarenheter och preferenser. Alltså kan olika förförståelse ge upphov för eventuella missförstånd. Samtidigt som vi alla måste besitta någon typ av förförståelse för att överhuvudtaget kunna förstå och bilda oss en egen uppfattning om ett visst ämne (Thurén, 2019, s. 114).

Författarnas förförståelse har tillkommit genom snart fyra år på civilekonomprogrammet vid handelshögskolan på Umeå universitet. Under utbildningens gång har förståelse och kunskap för revision erhållits genom diverse kurser inom det aktuella ämnet samt en övergripande kunskap om företagsekonomi i stort. Under åren har vi fått studera och tolka olika områden inom framförallt företagsekonomi, men även juridik, nationalekonomi och statistik. Detta är grunden till den förståelse vi besitter i dagsläget. Författarna har även viss praktisk erfarenhet av redovisning och revision vilket bidrar till ökad förståelse om ämnet.

2.3 Epistemologi

Epistemologi, även kallat kunskapsteori, behandlar frågor om kunskapens natur. Man brukar ofta dela upp det i två olika forskningsparadigmer; positivismen och Interpretivismen. Interpretivismen behandlar det subjektiva och menar på att verkligheten är uppbyggd på subjektiva handlingar och uppfattningar. Den tar avstånd från de naturvetenskapliga teorierna och samma studie kan därigenom få olika resultat beroende på tolkningen av dessa. Detta eftersom den bygger på en skeptisk tro och inställning om att objektivet går att uppnå. Den här infallsvinkeln förknippas alltså med ett kvalitativt arbetssätt (Denscombe, 2018, 2. 26).

Eftersom detta är en kvantitativ kommer studien fokusera på positivismen och vad den innebär. Positivismen är en filosofisk teori som menar på att endast det som är säkert påvisat kan utgöra

grunden för vad som är sant och riktigt. Det är teorin som bestämmer vad forskare tar sig an med hjälp av frågeställningar och hypoteser, baserade på förväntningar och samband (Bryman, 1997, s. 29). Detta görs genom ett objektiva förhållningssätt där experiment, empirisk vetenskap och tekniska lösningar ligger till grund. Den bygger även på en tro att människor besitter egenskaper som naturvetenskapen inte gör. Nämligen känslor, tankar och förmågan att kommunicera (Bryman, 1997, ss. 23-24)

2.4 Ontologi

Ontologi, eller verklighetssyn som det även kallas, behandlar läran om vad som existerar. Ontologi brukar sedan delas in i två huvudsakliga utgångspunkter; Objektivism och konstruktionism. Objektivism bygger på att det bara finns en sanning och att vi möter sociala företeelser som ligger utanför vårt intellekt och inte går att påverka. Det utgår alltså från att verkligheten blir oförändrad oberoende av vem som ser på den. Det finns en sanning, utan någon som helst subjektivitet och som inte någon social aktör kan påverka (Bryman & Nilsson, 2018, s. 57). Konstruktionism betyder i sin tur att en subjektivitet alltid finns och händelser kan uppfattas olika beroende på vem som ser det. Sociala aktörer har även visst en betydelse och kan påverka den yttre verkligheten (Bryman & Nilsson, 2018, s. 58). Denna studie utgår från en objektivistisk verklighetssyn eftersom studien ämnar undersöka fortlevnadsvarningar mellan olika år och branscher. Detta sker under antagandet att samhället har standarder som bestämmer hur det ska göras och att revisorerna inte har någon inverkan på dessa, de ska följas oavsett.

2.5 Angreppssätt

Det finns tre olika typer av angreppssätt att använda sig av för att relatera teori och empiri; induktivt, deduktivt och abduktivt (Patel & Davidsson, 2019, s. 26), där framförallt induktivt och deduktivt är de mest frekvent använda angreppssätten. Ett induktivt angreppssätt innebär att forskaren inte förankrar sin forskning i någon tidigare forskning utan istället observerar forskningsobjektet och formulerar en teori utifrån vad den säger (Patel & Davidsson, 2019, s. 27). Detta brukar oftast kombineras med en kvalitativ studie. Ett deduktivt angreppssätt innebär istället att forskningen förankras i tidigare forskning och hypotesprövning för att kunna dra nya slutsatser. Detta stärker objektiviteten i studien eftersom utgångspunkten är tidigare teori och empiri (Patel & Davidsson, 2019, ss. 26–27).

Eftersom det finns tidigare forskning runt fortsatt-drift kommentarer och revisionskvalitet kommer denna studie utgå från det vid utformningen av hypoteser och därigenom använda ett deduktivt angreppssätt.

2.6 Metodval

Det finns två olika typer av metodval att använda sig av; kvantitativ och kvalitativ. Denna studie kommer använda en kvantitativ metod för att samla in data. Kvantitativ forskning innebär att samla in kvantifierbara data från ett stort urval med syftet att kunna testa hypoteser och slutsatser för en större population. Denna typ av metod är väldigt vanlig inom naturvetenskapen. (Bryman, 1997, s. 20).

En kvantitativ metod passar studiens syfte bättre än vad en kvalitativ studie gör eftersom en jämförelse mellan olika branscher samt årtal kommer göras, vilket kräver en större kvantitet av bolag. Det är inte genomförbart på samma sätt med en kvalitativ forskningsmetod. Skulle vi

istället göra en studie baserat på vad revisorer värdesätter när de utfärdar en fortsatt-drift kommentar hade en kvalitativ metod passat bättre eftersom det ger en mer nyanserad bild hos respondenterna till varför de agerar som de gör. I det här fallet behöver vi många observationer för att det ska vara möjligt att dra någon slutsats om hela populationen, vilket enklare möjliggörs genom en kvantitativ metod (Bryman, 1997, s. 20).

Vidare kan dataunderlaget som används i en studie antingen klassificeras som primär- eller sekundärdata. Primärdata innebär att forskarna själva har samlat in allt underlag. Sekundärdata betyder i sin tur att all data har tagits från tidigare inhämtat underlag från någon annan. Den här studien kommer använda sekundärdata på grund av studiens omfattning samt att all information som behövs finns att inhämta via en databas vid namn Retriever Business. Den innehåller publik information om svenska bolag. Där återfinns bland annat årsredovisningar ett antal år bakåt i tiden, vilket är det vi använder oss av för att läsa revisionsberättelsen och undersöka huruvida en fortlevnadsvarning har blivit utfärdad eller inte (Bryman & Bell, 2017, s. 308).

2.7 Litteratursökning

Litteratursökningen är en viktig del av arbetet med studien. Vid starten av litteratursökningen användes tidigare liknande studier för att bygga upp en bas med kunskap men även för att samla in användbara källor. Detta gjorde att insamlingen av vetenskapliga artiklar till den teoretiska referensramen och bakgrunden underlättades. Utöver det har även eget arbete med att hitta lämpliga källor gjorts via Umeå universitetsbiblioteks databas. Sökord som har använts för att hitta vetenskapliga artiklar är bland annat "audit quality", "Big 4", "going concern" och "audit independence". Artiklarna som använts har varit peer-reviewed och många artiklar har även varit publicerade i välkända tidskrifter inom redovisning och revision. Detta har säkerställts genom att använda filterfunktionen "peer-reviewed" i databasen. Utöver detta har ett fåtal artiklar från branschtidningar, FAR online, lagtext och information från myndigheter använts för att komplettera med information som inte finns inkluderat i de vetenskapliga artiklarna.

Utöver vetenskapliga artiklar och hemsidor har det även använts en del böcker. Det har framförallt använts till den vetenskapliga metoden för att samla information om olika angreppssätt och teorier. Även detta har gjorts via Umeå universitetsbiblioteks databas men då istället med fokus på böcker. Sökord som använts för det är bland annat: "Kvantitativ metod", "Ontologi", "Epistemologi".

2.8 Källkritik

En källas äkthet innebär att den är vad den utger sig för att vara och att den inte är förfalskad (Thurén & Werner, 2019, s. 27). Att göra den bedömningen kan vara svårt att göra och ställer stora krav på författaren för att inte basera en studie på falsk information (Thurén & Werner, 2019, s. 28). Vidare är det viktigt att vara kritisk och reflektera över motivet för källan. Har författaren eller någon inblandad i artikeln egen vinning i utfallet av artikeln är det ännu viktigare att vara kritisk eftersom risken att den är förfalskad ökar i dessa fall (Thurén & Werner, 2019, s. 36).

För att säkerställa källkritiken i studien har främst vetenskapliga artiklar som är peer-reviewed använts i den teoretiska referensramen samt problembakgrunden. Det betyder att artiklarna har lästs och granskats av ämnesexperter som sedan fått godkänna artikeln för publicering (KI, 2022). Detta har säkerställts genom att filtrera bort artiklar utan den egenskapen genom filterfunktionen i Umeå universitetsbiblioteks databas. Vidare har de vetenskapliga artiklarna

kompletterats med diverse böcker, branschtidningar och lagtext. Äktheten via dessa har säkerställts genom att studera fler olika källor för att få flera perspektiv och genom att få samma information från flera olika källor öka tryggheten i att källan faktiskt stämmer överens med verkligheten.

3. Teoretisk referensram

I kapitel tre presenteras studiens teoretiska referensram. Kapitlet inleds med ett allmänt avsnitt om revision och följs sedan i tur och ordning av revisionsprocessen, revisionskvalitet och fortsatt drift. Avslutningsvis innehåller kapitlet avsnitt om bransch respektive corona, samt de hypoteser som formulerats och testats i studien.

3.1 Revision

Sedan 1983 finns det inskrivet i aktiebolagslagen att minst en revisor i ett aktiebolag ska vara antingen auktoriserad eller godkänd (Öhman & Wallerstedt, 2012b, s. 4-5). Sedan dess har revisionsplikten förändrats från att samtliga aktiebolag ska ha en revisor till att i stället utgå från särskilda kriterier i 1§ 9 kap Aktiebolagslagens (SFS 2005:551). Idag är ett aktiebolag som uppfyller minst två av de kriterier som finns listade nedan tvingade att ha en revisor. Vid bedömning om gränsvärdena är uppfyllda används det underlag som presenteras i årsredovisningen (Bolagsverket, 2021).

- Medeltalet anställda uppgår till fler än 3
- Balansomslutningen uppgår till mer än 1,5 miljoner kronor
- Nettoomsättningen uppgår till mer än 3 miljoner kronor

Det finns aktiebolag där kriterierna ovan inte fungerar som beslutsgrund för att avgöra om bolaget är skyldiga att inneha en revisor eller inte. Enligt Bolagsverket (2021) handlar det framför allt om publika bolag eller bolag som verkar i en bransch där det finns bransch- eller områdesspecifika bestämmelser som reglerar skyldigheten att inneha revisor. Aktiebolag som träffas av den senare beskrivningen är exempelvis kommunalt ägda aktiebolag och bolag som bedriver finansieringsverksamhet (Bolagsverket, 2021).

Enligt Wallerstedt (2009, s. 23) var det inledningsvis intressenters behov av kontroll och önskan om försäkran att bolagens rapporter uppgick till önskad kvalitet som skapade ett behov för revision. Detta behov representerar än idag mycket av syftet och värdet med revision, och erbjuder även för det reviderade bolaget ett värde gentemot deras intressenter (Sevenius, 2023). För många bolag spelar revisorns utlåtnad också en signifikant roll i vilken möjlighet de har att låna kapital av en bank (Duréndez Gómez-Guillamón 2003, s. 556). Carrington (2010, s.18–21) menar på att revisorn fyller en viktig funktion då revisorn i många fall är den enda länken mellan intressenterna vilket fyller en viktig funktion för både de individuella intressenterna men även för samhället i stort. Sedan revisions uppkomst har staten i olika led utökat revisorns ansvarsområden för att tillgodose sina intressen (Öhman & Wallerstedt, s. 244 & s. 251–252). Exempelvis är revisorer i enlighet med Aktiebolagslagen (SFS 2005:551) idag skyldiga att upplysa myndigheter om de i sin granskning fattat misstanke om ekonomisk brottslighet.

I sin granskning ska en revisor förhålla sig till en rad olika lagar och förordningar vars syfte är att säkerställa att det arbete revisorn utför uppnår önskad kvalitet. Dessa omfattar bland annat revisorslagen, årsredovisningslagen och aktiebolagslagen. I aktiebolagslagen finns en grundläggande beskrivning av revisorns funktion, och här framgår bland annat att en revisors granskning ska ”utföras med professionell skepticism” samt den ska ”vara så ingående och omfattande som god revisions sed kräver” (SFS 2005:551). God revisions sed är ett uttryck vars praktiska innebörd utvecklats med tiden och till stor del baseras på det vid tillfället aktuella regler, ramverk och rekommendationer. Detta innefattar bland annat internationella regelverket som exempelvis ISA och ISQM samt rekommendationer och uttalandet från FAR varav det

sistnämnda ofta fungerar som utgångspunkt för bedömningar av Revisorsinspektionen (FAR, 2023). Det andra av de två centrala förhållningssätten för en revisor, professionell skepticism, beskrivs som attityden att ifrågasätta och ställa sig kritisk till revisionsbevisen samt att uppmärksamma konflikterande information (Sevenius, 2023). Professionell skepticism har i tidigare forskning av Nelson (2009, s. 4) uttryckts som ett resultat av en revisors kunskap, incitament och personlighetsdrag. I Revisorslagen fastläs att professionell skepticism är någonting ska tillämpas genomgående i revisionsprocessen alla olika delar (SFS 2001:883).

3.2 Agentteorin

Agentteorin är grundad för att försöka förklara de meningsskiljaktigheter som kan föreligga mellan ägarna och företagsledningen i ett bolag. Jensen och Meckling (1976, s. 308) förklarar förhållandet mellan agenten (företagsledningen) och principalen (aktieägarna) som att principalen anlitar andra personer för att utföra uppdrag i deras ställe. Det innebär att agenten ges befogenhet att kunna ta beslut för verksamheten. Det gör att det finns risk att bådas intressen kan krocka med varandra och att agenten kan agera för att maximera sin egen vinning istället för att agera för att maximera aktieägarnas nytta (Jensen & Meckling, 1976, s. 308).

För att begränsa de meningsskiljaktigheter som kan uppstå mellan agenten och principalen är det viktigt för principalen att ge rätt motiv till agenten att faktiskt sträva efter de resultat som ligger i principalens intresse. Konkret kan det här innebära att det kan vara värt för principalen att investera i olika medel för att kunna övervaka verksamheten och på så sätt kunna minska de aktiviteter som sker i strid med aktieägarnas intressen. I vissa situationer kan det alltså gynna principalen i längden att använda mer resurser än vad som var planerat för att få agenten att agera i principalens intressen, vilket i längden kan ge aktieägarna mer avkastning och en bättre verksamhet (Jensen & Meckling, 1976, s. 308).

Problemet med att anlita en företagsledning för att agera i aktieägarnas nytta är väldigt utbrett och existerar överallt. Det förekommer i alla olika nivåer där det finns något form av ledarskap i alla organisationer. Problemet existerar i alla typer av bolag, universitet, myndigheter med mera (Jensen & Meckling, 1976, s. 309). Eftersom agentteorin egentligen handlar om problemet med olika aktörers intressen och mål med verksamheten (Jensen & Meckling, 1976, s. 308) blir det här mycket grunden till varför revision behövs. Teorin grundar sig i det faktum att den mänskliga naturen är svag och opålitlig och behöver någon slags kontroll för att verifiera det utförda arbetets korrekthet, vilket en revisor kan bidra med. I praktiken är det framförallt större bolag som kan utnyttja nyttan med agentkonflikter med hjälp av revision då det blir ett slags kvitto på att verksamheten sköts på ett korrekt sätt, vilket är i aktieägarnas intresse. I mindre bolag är det ofta samma person som både äger och leder bolaget, vilket gör att det är samma person som fattar besluten som påverkas, i egenskap av att vara aktieägare. I dessa fall blir principalen någon som är distanserad från den dagliga verksamheten, alltså en extern investerare eller annan form av kreditgivare (Collis et al. 2004, s.89).

3.3 Revisionsprocessen (inkl. Revisionsberättelse)

Enligt Wernerman (Wernerman, 2006) så består revisionsprocessen av tre huvudsakliga delar, en planeringsfas, en granskningsfas och en rapporteringsfas.

I planeringsfasen strävar revisorn efter att bilda sig en god uppfattning av klientens verksamhet för att säkerställa att den granskning som utförs är både effektiv och av god kvalitet. Genom sin förståelse för verksamheten fattar revisorn i denna fas beslut om vilka delar som är mest väsentliga att granska och var det föreligger störst risk för felaktigheter (Knechel, 2001, s. 67–

68). Detta beslut ligger sedan till grund för hur de resurser som finns tillgängliga för granskningen allokeras och vilka granskningsåtgärder som vidtas (Carrington 2010, s. 86–90). En revisor har inte möjlighet att granska samtliga affärstransaktioner ett bolag genomför under ett räkenskapsår utan genomför därför en väsentlighetsbedömning som innefattar gränsvärden för vad som granskas samt hur stor feltolerans som finns både för en enskild post men även räkenskaperna i helhet (Porter et al, 2012, s. 99). Enligt ISA 320 är felaktigheter som underskrider dessa gränsvärden belopp som i revisorns bedömning inte är av signifikant betydelse för intressenter och de kan därför lämnas utan närmare granskning. Processen att bedöma risk och väsentlighet är en central del i revisionen och ligger grund för hur den faktiska granskning utförs och vilka revisionsbevis som inhämtas (Floreas och Floreas, 2010, s. 45).

I granskningsfasen ska revisorn inhämta underlag som kan verifiera den information som presenteras i årsredovisningen och bekräfta de antaganden som görs gällande (Knechel, 2001, s. 71–72). Carrington (2010, s. 108) delar upp de metoder som används i granskningsfasen i två huvudsakliga kategorier, granskning av den interna kontrollen och substantiv granskning. Granskningen av ett bolags interna kontroller syftar till att säkerställa att de metoder och processer som används fungerar ändamålsenligt och korrekt. I praktiken innebär detta att skeenden och transaktioner som äger rum speglas på ett korrekt sätt i bolagets redovisning och finansiella rapporter (Carrington 2010, s. 112–116). Är den interna kontrollen av god kvalitet kan granskningsåtgärder och slutsatser i större utsträckning baseras på den, vilket innebär att substantiv granskning inte behöver utföras i samma utsträckning (Carrington 2010, s.112-116). Den substantiva granskningen består av att poster i årsredovisningen granskas i förhållande till de affärstransaktioner som finns inom den särskilda posten. Detta kan genomföras genom både att på detaljnivå kontrollera hur specifika affärstransaktioner är konterade i förhållande till underlaget. Alternativt genom att använda ett analytiskt angreppssätt där samband mellan händelser under räkenskapsåret jämförs med utfall i räkenskaperna eller genom att använda sig av olika nyckeltal och ratios (Carrington, 2010, s. 143–145).

Slutligen ska revisorn i rapporteringsfasen göra ett uttalande där en sammanställande beskrivning av bolagets räkenskaper och förvaltning ges (DeFond & Zhang 2014, s. 284). Revisorn tar här ställning till om de finansiella rapporter som reviderats ger en rättvisande bild av bolagets ekonomiska status samt om de aktuella rapporterna är upprättade i enlighet med rådande lagar och förordningar (Knechel, 2001, s. 74). Om revisorn anser att de finansiella rapporterna inte innehåller väsentliga felaktigheter och att tillräckliga underlag kunnat inhämtats lämnar revisorn en omodifierad revisionsberättelse. Är revisorn av den motsatta uppfattningen, d.v.s. att de finansiella rapporterna innehåller väsentliga felaktigheter eller att revisorn av någon anledning inte kunnat inhämta tillräckligt med underlag för att kunna göra en bedömning lämnas i stället ett modifierat uttalande (FAR, u.å.c). En revisionsberättelse ska utformas enligt vissa givna standarder, vilket betyder att olika revisorers revisionsberättelser är mycket lika varandra i utformningen (FAR, 2023b). Det finns även scenarion där revisorn lämnar en omodifierad revisionsberättelse och därmed tillstyrker att de finansiella rapporterna i all väsentlighet är korrekta, men där det föreligger andra omständigheter som revisorn är skyldig att lämna en upplysning om (FAR, u.å.c).

Ett av de områden där revisorn ibland behöver frångå den standardiserade revisionsberättelsen är gällande antagandet om fortsatt drift. Anser revisorn att det finns väsentliga osäkerhetsfaktorer och att tillräckliga upplysningar gällande dessa har lämnats i årsredovisningen ska det framgå genom en upplysning med rubriceringen "*Väsentlig osäkerhetsfaktor avseende antagandet om fortsatt drift*" i revisionsberättelsen. I kommentaren refererar revisorn till de aktuella osäkerhetsfaktorerna. Ett annat scenario är det när de

föreligger väsentliga osäkerhetsfaktorer men då tillräckliga upplysningar gällande faktorerna inte lämnats i årsredovisningen, i dessa fall modifierar revisorn sitt uttalande genom att göra ett uttalande med reservation eller avvikande mening. Vilken av åtgärderna som tillämpas baseras på i vilken omfattningen bolaget upplyst om osäkerhetsfaktorerna i årsredovisningen (FAR, u.å.b)

3.4 Revisionskvalitet

Revisionskvalitet är något som diskuteras och studeras flitigt. Termen revisionskvalitet omfattar de olika element som maximerar sannolikheten att kvalitativa revisioner utförs på en konsekvent basis. Syftet med revisionskvalitet är att höja värdet och trovärdigheten över de finansiella rapporterna som bolag publicerar genom att samla tillräckliga bevis för att kunna uttala sig om de finansiella rapporterna innehåller materiella misstag eller inte. Detta för att inge ett förtroende till olika intressenter som är beroende av att veta att verksamheten sköts på ett korrekt sätt samt att kunna lita på det bolaget säger. Detta ska göras i linje med de olika standarder och regelverk som existerar (IAASB, 2014, s. 4).

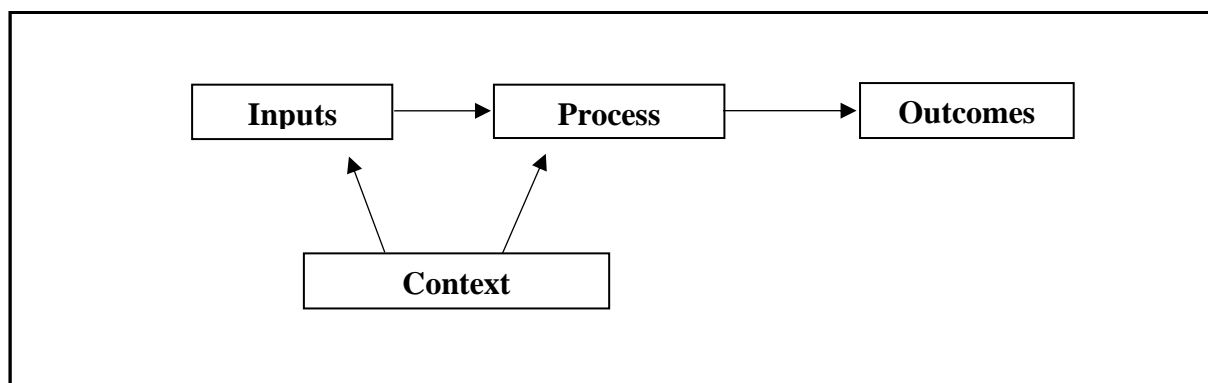
Revisionskvalitet är ett väldigt utforskat område. Trots detta är det svårt att mäta revisionskvalitet på ett tillfredsställande sätt. Detta hänger ihop med svårigheterna att faktiskt förklara vad det innebär med hög revisionskvalitet. Ofta är det enklare att förklara vad revisionskvalitet inte är än vad det faktiskt innebär (Knechel et al. 2013, ss. 385–386). Francis (2011, s. 127) menar på att revisionskvalitet uppnås genom att utfärda lämplig revisionsberättelse till bolagets klient baserat på dess redovisning. Den bedömningen ska baseras på att bolaget tillämpar lämpliga redovisningsprinciper för aktuella händelser. Francis understryker däremot att revisionskvalitet är ett komplext problem som påverkas av en rad olika omständigheter som gör att revisionskvaliteten kan vara svår att mäta och variera från låg revisionskvalitet till hög revisionskvalitet.

DeAngelo (1981, refererad i Knechel et al. 2013, s. 387) definierar revisionskvalitet som den sammanvägda sannolikheten att en revisor upptäcker en felaktighet i en klients finansiella rapporter och samtidigt även väljer att rapportera felet. Detta går att bryta ned i två olika steg: 1. Sannolikheten att revisorn upptäcker de potentiella felaktigheterna i de finansiella rapporterna. 2. Att revisorn väljer att agera lämpligt efter upptäckten. Steg ett går att sammankoppla med en revisors kompetens och prestation. Det andra steget hör ihop med en revisors professionella skepticism, oberoende och objektivitet (Knechel et al. 2013, s. 388).

Knechel et al. (2013, s. 390) förklarar revisionskvalitet genom fyra olika steg som alla behövs och tillsammans indikerar på en god revisionskvalitet. Dessa fyra komponenter är; *Inputs*, *process*, *outcomes* och *context*. *Inputs* innebär i grund och botten de individuella karaktärsdrag som revisorn och revisionsteamet besitter. Detta hänger ihop med professionell skepticism, kompetens och expertisområden. Detta hör även ihop med vilka motiv revisorn kan tänkas ha kopplat till klienten. Till exempel om det är en viktig klient för byrån kan det komma diverse direktiv uppifrån som sätter objektiviteten på spel (Knechel et al. 2013, s. 392). *Process* innebär arbetsgången under revisionen och hur revisorn bedömer olika risker. Detta hör ihop med vilka åtgärder revisorn gör under revisionen och hur den samlar in och utvärderar revisionsbevis. Det är en systematisk process som är av största vikt för revisionskvaliteten (Knechel et al. 2013, s. 395–397). *Outcomes* innebär det som publiceras av revisorn och hur pricksäkert det är. Resultatet av detta är ofta osäkert då inte går att kontrollera om det är korrekt eller inte. Ett vanligt sätt att mäta detta brukar vara ändringar i de finansiella rapporterna, revisorsrelaterade rättstvister och dålig finansiell rapportering (Knechel et al. 2013 s. 400). *Context* innebär olika variabler runtomkring revisionen som alla påverkar hur den utförs samt parametrar som på

olika sätt kan påverka revisorn och hur den utför uppdraget. Detta innefattar bland annat hur länge byrån har haft bolaget som en klient, om det är en stor kund och de erbjuder icke-revisionsrelaterade tjänster samt prissättningen på revisionen. Som ett exempel kan Big 4 byråer ofta ta ett högre pris, vilket även ställer högre krav på kvaliteten (Knechel et al. 2013, ss.401–403.)

Figur 2: Indikationer på revisionskvalitet

Revisionskvalitet är svårt att mäta då den grad av säkerhet som en utförd revision uppgår till inte går att observera. I tidigare studier av revisionskvalitet är den vanligast förekommande metodiken att använda en proxy för kvalitet baserat på revisionsprocessens *outcomes*, exempelvis kvalitet i finansiella rapporter eller fortlevnadsvarningar (Defond & Zhang, 2014, s. 283). Att undersöka och mäta revisionskvalitet med hjälp av fortlevnadsvarningar har utförts i många tidigare studier (Defond & Zhang, 2014; Knechel & Vanstraelen, 2007; Hardies et al., 2016); Sundgren & Svanström, 2014). Knechel och Vanstraelen (2007, s. 113-116) beskriver att både förekomsten av typ I-fel och typ II-fel är goda indikatorer på revisionskvalitet. Studier som undersöker typ I-fel är dock mindre vanligt förekommande än de som undersöker typ II-fel (Lundberg & Öhman, s. 151). Defond och Zhang (2014, s. 287) menar att användandet av fortlevnadsvarningar är pålitligt eftersom det är någonting som kan kontrolleras med relativ enkelhet, vilket betyder att risken för felaktigheter i mätningarna är liten. En utfärdad fortlevnadsvarning som inte leder till en konkurs är en indikator på låg kompetens hos revisorn (Knechel och Vanstraelen (2007, s. 116)

3.5 Fortsatt drift

Vid revision av finansiella rapporter ska revisorn ta hänsyn till ISA 570. Den standarden innehåller information om fortlevnadsprincipen, alltså antagandet om ett bolags fortsatta drift (FAR, u.å.). Vid detta antagande ska revisorn bedöma om det finns materiella osäkerheter för bolaget att fortsätta sin verksamhet. Den normala tiden för revisorn att bedöma och förhålla sig till för detta är samma som den redovisade perioden, vilket oftast är 12 månader. När bedömningen om antagandet om fortsatt drift sedan är gjord av revisorn ska detta publiceras i revisionsberättelsen. Det är en väldigt komplex bedömning för revisorn att göra och ställer stora krav på en revisors kompetens för att göra bedömningen så rättvis som möjligt. En anledning till detta är risken för revisorn att förlora klienten till ett annat bolag om bedömningen görs på det klienten anser vara felaktiga grunder (Sundgren & Svanström, 2014, s. 533).

Att kunna dra den här typen av slutsatser ställer stora krav på revisorn och framförallt på en revisors oberoende. En revisors oberoende definieras av DeAngelo (1981, refererad i Li, 2009, s. 203) som den samlade sannolikheten av att upptäcka och rapportera ett fel i de finansiella rapporterna. Tidigare forskning har visat att utfärdandet av en fortsatt-drift kommentar får marknaden att reagera negativt mot bolaget som fått kommentaren. Som ett resultat av det blir även det bolaget mer benägna att byta revisor med förhoppningen om att hitta en annan revisor som är mer villig att inte utfärda en fortsatt-drift kommentar och på det viset få en mer gynnsam behandling. Det gör att revisorer sätts i en väldigt knepig sits för att dels göra sitt jobb och följa de regelverk som finns samtidigt som de försöker göra sina klienter nöjda. På grund av detta har mindre lokala kontor, som är mer beroende av vissa större kunder än större kontor, en större benägenhet att behandla dessa kunder mer gynnsamt (Li, 2009, s. 207). Samtidigt har dessa kontor en press av att försvara och upprätthålla sitt eget rykte, vilket sätts på spel om det kommer fram att de behandlar kunder olika. Det ökar även risken för att hamna i rättstvister, vilket inte alls är positivt ur perspektivet att det sätter förtroendet till befintliga kunder på spel och kommer begränsa möjligheten att behålla och få nya kunder i framtiden. Därför är frågan hur större kunder som befinner sig i finansiell stress påverkar revisorer ett väldigt komplext problem som troligen inte har något rätt eller fel svar hur mycket det faktiskt påverkar (Li, 2009, s. 207).

3.5.1 Typ I-fel

Typ I-fel definieras inom revisionsbranschen, som tidigare nämnt, att revisorn ger en fortsatt-drift kommentar men att bolaget inte går i konkurs inom 12 månader från bokslutsdagen. Typ II-fel betyder i sin tur att revisorn inte lämnar en fortsatt-drift kommentar och att bolaget sedan går i konkurs (Lundberg & Öhman, 2015, s. 145). Tidigare forskning har visat att revisorer ofta är restriktiva med att utfärda fortlevnadsvarningar för att undvika att göra typ I-fel, samtidigt som de gör klienten nöjd. Detta gör de som tidigare nämnts för att inte riskera att förlora klienten till en annan revisionsbyrå eller råka ut för risken att bli stämde. Skulle de utfärda en obefogad fortlevnadsvarning till ett bolag som inte löper någon risk för sin fortsatta överlevnad kan de bli stämde och riskera att behöva betala skadestånd (Lundberg & Öhman, 2015, s. 150). Tidigare forskning styrker påståendet om att bolag använder utfallet i revisionsberättelsen som en förklarande variabel till varför de byter revisor (Svanberg & Öhman, 2014, s. 209). Dessutom har det visat sig att majoriteten av de bolag som får en fortsatt-drift kommentar inte går i konkurs inom 12 månader, och att de flesta dessutom är verksamma i fler år efter första fortlevnadsvarningen. I upp till 80% av fallen blir det ett typ I-fel. (Lundberg & Öhman, 2015, ss. 151–152; Svanberg & Öhman, 2014).

Svanberg och Öhman (2014, s. 197) gjorde en studie för att undersöka huruvida en första fortlevnadsvarning påverkar förluster av intäkter, hur detta påverkade om klienter bytte revisor samt hur detta blev en självuppfyllande profetia och fick klienten att faktiskt gå i konkurs vid första fortlevnadsvarningen. Resultatet de kom fram till var att både hur klienter byter revisor samt att klienter går i konkurs är positivt korrelerat med första fortlevnadsvarningen. Det gick även att hitta samband mellan att de som utfärdar första fortlevnadsvarningen tappar mer intäkter genom att klienter byter revisor eller går i konkurs kontra dem som inte alls utfärdade en fortsatt-drift kommentar. Däremot kunde de inte se något samband mellan om en kommentar från en Big-4 byrå orsakade mer skada än en kommentar från någon annan byrå (Svanberg & Öhman, 2014, s. 197).

Lai (2009, refererad i Lundberg & Öhman, 2015, s. 150) menar däremot att typ II-fel i allmänhet är allvarligare och kan få större konsekvenser för samhället än typ I-fel. Typ-II fel kan innebära skada både för den enskilda revisorn och även revisionsbyrån genom att inte

utlämna fortlevnadsvarningar till klienter som befinner sig i finansiell stress. Den enskilda revisorn kan mista sin auktorisation och revisionsbyrån riskerar att behöva betala skadestånd till olika intressenter till bolaget som gått i konkurs om de inte lämnat någon varning om fortsatt drift. Detta är en anledning till att typ II-fel är mer studerat än typ I-fel. Det har även skett fler och större skandaler med typ II-fel. Bland annat Prosolvia, där en revisionsbyrå tvingades betala närmare 750 miljoner kronor i skadestånd, samt Enron, där deras revisorer i båda fallen inte ansågs göra tillräckligt i sina revisioner (Lundberg & Öhman, 2015, s. 150).

3.6 Faktorer som påverkar typ-I fel

Revisionens betydelse och i förlängningen även dess kvalitet är av signifikant betydelse för både samhället i stort och enskilda aktörer. För att nyansera och förstärka redan existerande kunskap om revisionskvalitet ämnar den här studien undersöka vilka faktorer som påverkar förekomsten av typ I-fel. De faktorer som kommer att undersökas är Branschtillhörighet samt de senaste åren Coronapandemin.

Ett bolags karaktärsdrag och struktur präglas av den typ verksamhet som bedrivs samt den specifika branschens särdrag. Någoting som i förlängningen även betyder att revisorn ställs inför olika frågor och utmaningar beroende på vilken bransch klienten tillhör. Av denna anledning är det intressant att undersöka om dessa skillnader påverkar den mätbara revisionskvaliteten. Den andra faktorn som kommer undersökas är coronapandemin och om den har påverkat revisionskvaliteten. Coronapandemin har inneburit extrema omständigheter, och det är därför intressant att undersöka om dessa omständigheter påverkat revisorernas förmåga att bedöma bolags förmåga till fortlevnad och uppnå en hög nivå av revisionskvalitet.

3.6.1 Bransch

Det finns ett flertal faktorer som påverkar hur svårt och komplext en revision är att utföra. Även om bolag i samtliga branscher i grund och botten lyder enligt samma lagar och regler för redovisning och upprättande av finansiella rapporter skiljer sig, med utgångspunkt i verksamhetens natur, metoder och processer åt i olika branscher. I byggbranschen är det exempelvis vanligt förekommande för en revisor att möra frågor som rör projektredovisning, bedömning av färdigställandegrad och avsättningar för garantiarbeten (FAR, u.å.). Bank- och finansbolag lyder exempelvis under särskilda lagar, regler och i vis grad andra normer (Norberg s. 141-149).

Forskning av Francis och Gunn (Francis & Gunn, s. 6-7) pekar på att bolag inom branscher där förändringstakten är hög har svårigheter att på ett korrekt sätt spegla de transaktioner som äger rum i sin redovisning. Här exemplifieras byggbranschen som en bransch med längre driftcyklar och en högre grad av komplexitet där subjektiva bedömningar och mätningar försvårar redovisningen (Francis & Gunn, s. 6-7). Även Data- och IT-branschen som i många fall erbjuder en rad olika tjänster i ett paket präglas av komplexa regelverk gällande intäktsredovisning medans andra mer traditionella tjänsteföretag i regel anses vara mindre komplexa ur redovisnings- och revionshänseende (Francis & Gunn, s. 6-7). Forskning av Butar-Butar (2018, s. 1) indikerar även att komplexa affärsmiljöer ökar sannolikheten för felaktigheter i de finansiella rapporterna. Olika verksamheter är även känsliga för olika faktorer, medans vissa är mer känsliga för konjunkturella svängningar medans andra är mer sårbara för konkurrenters framsteg eller generella framsteg inom teknik och dylikt (Porter, et al.2012, s.199)

I sin insamling av revisionsbevis är revisorn beroende av både tredje part och den klient som revideras och även detta är någonting som kan påverkas av organisationens komplexitet. Bushman et.al (2004, s.169) menar att ett bolags transparens gentemot utomstående parter tenderar att vara sämre i mer komplexa organisationer. Fortsättningsvis finns det särskilda branscher som är mer kontantintensiva än andra, exempelvis restaurangbranschen. Den ökade andelen kontanter medför en ökad risk för ekonomisk brottslighet och skatteundandragande (Lindberg & Colo, 2011, s. 6-7).

Det är vanligt förekommande att revisorer i någon utsträckning väljer att koncentrera majoriteten av sina klienter inom ett fåtal branscher. Forskningen om förhållandet mellan branschspecialisering och revisionskvalitet är av omfattande karaktär. Många studier visar på att kvaliteten i en utförd revision har ett positivt samband med branschspecialisering (Minutti-Meza, 2013, s.779). Brown & Knechel (2016) menar att specialisering, utöver ökad kvalitet, även leder till att effektiviteten av granskningen ökar. Även på team-nivå finns det samband mellan branschspecialisering och revisionskvalitet, men sambandet är beroende av att revisionsteamet komponeras rätt med specialister i både juniora och seniora roller (Cahan et al. s. 2689). Vidare föreslår Butar-Butar (2018, s. 9) att branschspecialisering visserligen höjer revisionskvalitet, men endast i mindre komplexa branscher då de i mer komplexa branscher inte identifierade något samband mellan specialisering och kvalitet. När det kommer till antagandet om fortsatt drift så visar forskning av Reichelt & Wang (Reichelt & Wang, 2010, s. 683) att branschspecialister utfärdade fortlevnadsvarningar i större utsträckning än icke-specialister.

Sammanfattningsvis finns det ett flertal faktorer relaterat till upprättande och granskning av finansiella rapporter som skiljer sig mellan olika branscher. Tidigare forskning föreslår att förändringstakt, komplexitet både i affärsmodell och redovisningsstandarder, möjligheten till information med mera skiljer sig mellan olika branscher. Den här bakgrunden gör det intressant att undersöka om revisorernas träffsäkerhet i utfärdade fortlevnadsvarningar skiljer sig mellan olika branscher.

H1: Träffsäkerheten i revisorernas fortsatt drift-kommentarer skiljer sig åt mellan olika branscher.

3.6.2 Corona

Coronaviruset påverkade olika branscher på olika sätt och blev ytterligare en variabel för revisorn att ta hänsyn till vid avgörandet om fortlevnadsprincipen. Vissa bolag tappade mer eller mindre hela deras omsättning samtidigt som andra inte alls blev drabbade. Detta gjorde även att vissa var tvungna att helt stänga ner sin verksamhet medan andra blev hårt drabbade av att sjukfrånvaron ökade markant, vilket gjorde att effektiviteten inom bolaget sjönk drastiskt (Svensson, 2020).

Detta blev ytterligare en variabel för revisorerna att ta hänsyn till då otroligt många bolag hamnade i ekonomiskt trångmål. Coronapandemin är relativt färsk i tid och därför finns inte speciellt mycket tidigare forskning om hur revisionsbranschen faktiskt har påverkats av dess konsekvenser under den perioden. En studie av Harbas och Markentorp (2021) visar på hur revisionsprocessen ändrades under pandemin som pågick. De utformade en kvalitativ studie som utgick från intervjuer med ett antal revisorer. Resultaten visade på en del svårigheter kopplade till de konsekvenser pandemin gjorde för revisionsprocessen. Pandemin gjorde det svårt att förutspå hur stora de negativa konsekvenserna faktiskt var för bolaget. Dessutom blev det även en risk att både ekonomiavdelningar inom bolaget och revisorerna jobbade hemifrån.

Detta gjorde att man fick jobba förebyggande emot det genom att öka antalet granskningsåtgärder. Svaren från intervjuerna visade även på att olika branscher har drabbats olika hårt av pandemin, vilket gjorde att arbetet för revisorn med vilka granskningsåtgärder som ska användas i vilken bransch blev svårare (Harbas & Markentorp, 2021, s. 61).

Det faktum att många kontor mer eller mindre var tvungna att stänga ner innebar att många människor fick jobba hemifrån under långa stunder av pandemin. En studie av Galanti et al. (2021, s. 426) undersökte huruvida att jobba hemifrån under coronapandemin påverkade de anställdas engagemang, stress och produktivitet. Studien utformades genom en enkätstudie som testades med hjälp av regressionsmodeller. Resultaten visade på negativa effekter gällande självisolering och familj- och jobbkonflikter. Samtidigt kunde de se positiva effekter gällande självledarskap och självständighet. Slutsatsen man kunde dra blev alltså att covid-19 och det faktum att många var tvungna att jobba hemifrån både hade positiva och negativa effekter.

Att jobba hemifrån var även något som påverkade revisorerna. Detta ställde givetvis större krav på dem. Både i avseendet att de var tvungna att jobba hemifrån, samtidigt som covid-19 skulle vägas in i bedömningen om ett bolags räkenskaper och möjlighet till fortsatt drift. En studie av Hay et al. (2021, s. 185) undersökte hur effekterna av covid-19 påverkade revisionsbranschen samt de efterföljande ändringar de förväntar sig både kortsiktigt och långsiktigt. Slutsatsen de kom fram till var att pandemin hade mindre påverkan på finansiell rapportering än vad många experter först trodde. Däremot innebar detta fortfarande att det förmodligen kommer ske en del förändringar inom revisionsbranschen framöver. Framförallt förväntar de sig förändringar inom hur revisionsbyråer kan erbjuda icke-revisionstjänster samt att rapporteringen och ansvaret överlag bland revisorer kommer öka gällande bland annat rapporteringen om fortsatt drift, bedrägeri och interna kontroller.

Med anledning av covid-19 tog regeringen beslut om att komma diverse olika stödpaket till bolag för att motverka finansiell stress. De två enskilt största åtgärderna var möjligheten till korttidspermitteringar och nedsättningen av arbetsgivaravgifter. Korttidspermitteringar innebar att bolaget kunde förkorta arbetstiden för den anställde och att staten sedan betalade 90% av lönen till den anställde då denne fick vara hemma. Pengarna betalades ut till bolagen som sedan fick skicka de vidare till sina anställda. Sänkta arbetsgivaravgifter innebar en procentuell sänkning. Utöver detta gjordes även en rad andra åtgärder för att minska belastningen bland bolag och privatpersoner. Bland annat omställningsstödet och att de tog över sjuklöneansvaret (Torstensson, 2022). Detta kompletterades även med att Riksbanken utförde ett stort antal åtgärder för att inte ekonomin skulle stanna upp då konsumtionen bland bolag och privatpersoner annars riskerade att minska drastiskt och på så sätt minska effekterna av pandemin. Detta gjordes genom att underlätta möjligheterna till krediter och likviditet. Effekten man ville uppnå med detta var även att inte riskera att det skulle bli brist på pengar och stigande räntor vilket skulle förvärra läget ännu mer. Riksbanken sänkte utlåningsräntan mot bankerna från reporäntan som då låg på +0,75 procentenheter till +0,1 procentenheter. Detta gjorde det enklare för bankerna att få tillgång till krediter. Dessutom sänkte de kraven för att låna från Riksbanken bland bankerna. Utöver det köptes en stor mängd värdepapper för att underlätta kreditförsörjning och på så sätt motverka de ekonomiska konsekvenserna av pandemin (Riksbanken, 2022).

Sammanfattningsvis har corona påverkat samhället i stort på många sätt. Det blev ytterligare en variabel för revisorerna att ta hänsyn till och ställde betydligt större krav när många jobbade hemifrån och den vardagliga kontakten mer eller mindre försvann helt. Utöver detta har en rad olika stödpaket utfärdats för att hjälpa samhällets bolag att klara de påfrestningar pandemin

innebär. Detta skiljer sig även såklart mellan olika branscher och leder in till hypotesformuleringen som kommer testas senare i studien:

H2: Träffsäkerheten i revisorernas fortsatt-drift kommentarer minskade under corona.

4. Praktisk metod

Kapitlet fyra redogör för den praktiska metod som tillämpats i studien. I kapitlet sker även en presentation av hur författarna gått till väga vid insamling, bearbetning och kodning av data. Slutligen beskrivs de testvariabler och kontrollvariabler som används vid utförandet av de statistiska testerna.

4.1 Urvalsprocess

För att komma fram till det slutgiltiga urvalet för studien användes en databas vid namn Retriever Business som finns tillgänglig via Umeå universitetsbibliotek. Den databasen har information om alla svenska aktiebolag och kan bland annat ta ut information om årsredovisningar, organisationsnummer, ledning med mera (Retriever). Målet med detta var att ta ut en lista över bolag som har fått en fortlevnadsvarning i revisionsberättelsen och sedan jämföra om bolaget gått i konkurs eller företagsrekonstruktion inom 12 eller 24 månader från bokslutsdagen. För att få ut information om detta användes filtreringsfunktionen i databasen för att få ut det slutgiltiga urvalet. Studien avgränsades genom att endast använda svenska aktiebolag och filer togs ut för varje enskilt år från 2017–2020. Det intervallet beslutades eftersom en jämförelse mellan corona och icke-corona år ska göras. Denna begränsning fångar in två år innan pandemin och två år under pandemin för att kunna göra en jämförelse mellan åren. Filtret som är hänförligt till revisionsberättelsen och som applicerades för att kunna få ut fortsatt-drift kommentarer var att årsredovisningen skulle innehålla en revisorskommentar av övrig allvarlig art. Detta inkluderade även andra händelser än enbart fortlevnadsvarningar, vilket innebar att författarna manuellt fick gå igenom de träffade bolagens årsredovisningar.

Vidare har antalet branscher som ska jämföras begränsats till fem. Detta på grund av studiens omfattning samt för att filtrera bort de allra minsta branscherna med endast ett fåtal träffar där resultatet inte säger speciellt mycket om hela befolkningen. Vid urvalet för vilka branscher som användes var målet dels att hitta branscher med relativt många observationer. Samt att använda branscher som är differentierade från varandra. Därför har fem relativt olika branscher använts. Vid valet för antalet branscher användes SNI-koder. Det står för svensk näringsgrensindelning och används för att klassificera bolag efter vilken verksamhet de bedriver. (SCB, u.å.) Detta filtrerades sedan via Retriever till bransch huvudgrupp som sedan blev den slutgiltiga kategoriseringen för branscherna. Vid valet av branscher valdes även branscher som i större utsträckning drabbades ekonomiskt under pandemin för att kunna göra en bättre jämförelse för hur träffsäkra fortlevnadsvarningarna var innan och under pandemin. Detta landade slutligen i att valet av branscher blev:

- Bank, finans och försäkring
- Bygg, design och inredning
- Data, IT och telekommunikation
- Detaljhandel
- Hotell och restaurang

Detta resulterade i ett urval om 1294 bolag från dessa fem branscher. Dessa fick sedan hanteras manuellt genom att läsa igenom revisionsberättelsen för varje bolag för att kunna konstatera om bolaget fått en fortsatt-drift kommentar eller inte. Detta resulterade i ett bortfall om 245 bolag som alltså inte hade fått en fortsatt-drift kommentar och därför inte omfattas av studien. Det totala antalet observationer för hela studien blev alltså 1047 bolag.

4.2 Datainsamling

Det urval som tillämpades i Retriever försåg författarna med initial data som kunde extraheras till Excel. Med hjälp av bolagens organisationsnummer kunde sedan revisionsberättelsen som finns att hitta i årsredovisningen hämtas ut i Retriever för respektive bolag och räkenskapsår. Författarna kontrollerade sedan revisionsberättelserna för att avgöra om bolaget har fått en fortsatt-drift kommentar eller inte samt inhämtade uppgifter om vilken stad revisionsberättelsen signerats i. Då filtret *revisorskommentar av övrig allvarlig art* innehåller en rad olika kommentarer behövde författarna manuellt gå igenom var och en av revisionsberättelserna för att avgöra vilka som innehöll en fortsatt-drift kommentar och vilka som inte gjorde det. Om en fortsatt-drift kommentar utfärdats kontrollerades sedan om bolaget inlett en konkurs eller rekonstruktion inom tolv- respektive tjugofyra månader mot bolagets organisationsnummer i Retriever. I vissa fall framgick inte datum för när konkurs respektive rekonstruktion inleddes i Retriever. I dessa fall kompletterades informationen med att via databasen Bisnode Infotorg utsöka datum för inledd konkurs eller rekonstruktion. Underlag till de finansiella nyckeltal som används som kontrollvariabler i studien kunde filtreras fram och inhämtas via Retriever i författarnas initiala urval.

4.3 Databearbetning

Insamlingen av datan gjordes genom att ladda ner valda data med filtreringen att bolaget ska vara ett aktiebolag och revisionsberättelsen ska innehålla en *revisorskommentar av övrig allvarlig art* till en Excel-fil från Business retriever. Detta gjordes för varje enskilt år från 2017–2020. Vidare sammanställdes och kodades datan sedan manuellt beroende på de olika variabler som ska testas. Datan kodades så att bolag med en fortsatt-drift kommentar fick en etta och bolag utan en fortsatt-drift kommentar fick en nolla. Vidare togs även information om bolaget försatts i konkurs eller företagsrekonstruktion ut och dessa kodades om till binära variabler. Information togs ut om bolaget försattes i konkurs/företagsrekonstruktion inom 12 respektive 24 månader. I samband med det togs även information om i vilken stad revisorn signerade revisionsberättelsen ut. Den informationen kodades om till storstad, mellanstor stad och liten stad och vid bedömningen om vilken stad som tillhör vilken kategori användes Sveriges kommuner och regioners kommungruppsindelning (2023). Detta kodades genom att storstäder och storstadsnära kommuner fick en etta, större städer och kommuner nära större städer fick en tvåa och mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner fick en trea.

Den informationen fördes sedan över till statistikprogrammet Stata i syfte att testa de uppställda hypoteserna. Inledningsvis kodades datan om i programmet för att möjliggöra testerna. Covid-år, alla olika branscher samt kontrollvariablerna och storlek på staden kodades om till dummyvariabler. Dummyvariabler möjliggör att testa olika variabler mot varandra. Däremot är det endast möjligt att testa en dummyvariabel per test som körs. Därför genomförs testerna genom att utelämna en variabel per test och sedan jämföra testerna mot varandra. Variabeln som utelämnas kallas för referensvariabel och är nödvändig för att kunna jämföra variablerna mot varandra. I tidigare studier om fortlevnadsvarningar där datan innehållit extremvärden har winzorizing använts för att begränsa dessa värdenas effekt på det slutgiltiga resultatet (Alexeyeva & Sundgren, 2022, s. 176). Med hänsyn till de extremvärden som påträffats under datainsamlingen har winzorizing för den första respektive sista percentilen tillämpats för följande variabler; Soliditet, Kassalikviditet, Skuldsättningsgrad, Antal anställda, Avkastning på totalt kapital, Bolagets ålder.

4.4 Bortfall

Studien baseras på ett totalurval med bolag som fått en fortlevnadsvarning mellan åren 2017–2020 inom branscherna 1) bank, finans och försäkring 2) bygg, design och inredning 3) data, IT och telekommunikation 4) detaljhandel 5) hotell och restaurang. Därför uppstod inte några externa bortfall (Olsson & Sörensson, 2021, s. 153). Däremot uppstod några interna bortfall under databearbetningen. Retriever business kan inte filtrera ut revisionsberättelser med enbart fortsatt-drift kommentarer. De faller under kategorin *Revisorkommentarer av övrig allvarlig art*, vilket även inkluderar andra fall av kommentarer. Därför blev det ett bortfall med alla bolag som inte hade någon fortlevnadsvarning i revisionsberättelsen. Utöver det plockades även bolag som redan inlett företagsrekonstruktion eller konkurs när revisorn skrev under revisionsberättelsen bort från urvalet. När bolaget redan hade beslutat om att likvideras och detta framgick i fortlevnadsvarningen plockades dessa bort samt ett fall av att bolaget skulle likvideras men sedan hamnade i fusion plockades bort. Även detta framgick i fortlevnadsvarningen. Alla dessa scenarion anses som interna bortfall (Olsson & Sörenssen, 2021, s. 153). Detta resulterade i ett totalt bortfall om 245 bolag från totalt 1294 observationer. Antalet observationer ser alltså ut enligt följande:

Tabell 1: Bortfall

Kategori	Antal
Nedladdade bolag	1294
Exkluderade pga ej fortsatt drift	-219
Exkluderade pga konkurs inledd innan fortsatt-drift kommentar	-2
Exkluderade pga rekonstruktion inledd innan fortsatt-drift kommentar	-3
Exkluderade pga beslut om likvidation av styrelse, ref till detta i kommentar	-22
Exkluderade pga planerade att likvideras men slutar i en fusion	-1
Antal bortfall	(247)
Antal bolag för studien	1047

4.6 Variabler för analys

4.6.1 Beroendevariabel

Beroendevariabeln är faktorn som är grunden för studien och det som faktiskt ska undersökas. Förändring hos den beroende variabeln beror på förändringar i andra omständigheter som påverkar beroendevariabeln. Dessa faktorer kallas för testvariabler och syftar till att testa den beroende variabeln. Däremot behöver inte en förändring i den beroende variabeln betyda en förändring hos en oberoende variabel (Denscombe, 2018, s.108). Träffsäkerheten i fortsatt-drift kommentarer har undersökts på olika sätt tidigare och används ofta som ett proxy för revisionskvalitet. Revisionskvalitet blir således den beroende variabeln i studien. Det här är ett komplext problem som undersökts och förklarats på olika sätt i tidigare studier, vilket även har redogjorts för i kapitel 3.3. Fortsatt-drift kommentarer är en omständighet som påverkar revisionskvaliteten och det har även undersökts på liknande vis tidigare, vilket tillför reliabilitet till studien. (Sundgren & Svanström, 2014; Knechel & Vanstraelen, 2007).

Måttet för träffsäkerheten i revisorers fortsatt-drift kommentarer i studien är alltså hur ofta ett bolag går i konkurs vid utfärdandet. Vid valet av vad som tillhör en konkurs har dessutom bolag som försatts i företagsrekonstruktion inkluderats. Att försättas i företagsrekonstruktion innebär att bolaget har svårt att betala av sina skulder men att det på sikt skulle kunna vara möjligt för bolaget att överleva (Domstol, 2023). Denna variabel inkluderades eftersom dessa observationer annars skulle indikera på ett typ-I fel, vilket blir missvisande med tanken på att en företagsrekonstruktion tyder på att bolaget befinner sig i finansiellt trångmål och har svårt att betala av sina skulder. Därför har dessa jämförts med konkurser i studien i resultatet av studien.

Eftersom en revisors bedömning gällande fortsatt drift bara ska gälla från bokslutsdagen för det året som ska revideras fram till kommande bokslutsdag gäller inte kommentaren under en särskilt lång period. Att gå i konkurs kan bli en långdragen process och många gånger kan det vara på gång under en längre tid men ta flera månader innan den faktiskt realiserats (Far, 2023). Därför är en beroende variabel för 24 månader inkluderad i studien för att kunna ge en mer rättvisande bild över hur träffsäkra fortsatt-drift kommentarerna faktiskt är. Studien kommer alltså undersöka två olika tidsintervall med olika tester för varje. Ett test för 12 bolag som gått i konkurs eller rekonstruktion inom 12 månader från bokslutsdagen och ett test för bolag som gått i konkurs eller rekonstruktion inom 24 månader från bokslutsdagen.

Tabell 2: Beroendevariabel

Beroendevariabel	Beskrivning	Mått	Kodning
Revisionskvalitet	Bolaget har inlett en konkurs eller företagsrekonstruktion inom 12 månader	Ja, om en konkurs eller rekonstruktion har inletts Nej, om en konkurs eller rekonstruktion inte har inletts	Ja: 1 Nej: 0

4.6.2 Oberoendevariabler

4.6.2.1 Testvariabler

De oberoende variablerna är de som skapar förändring i den beroende variabeln. Hur den ser ut i antal, struktur eller omfång påverkas inte av de andra variablerna. En förändring hos en oberoende variabel har effekt på den beroende variabeln (Denscombe, 2018, s. 108). Testvariabler är de oberoende variablerna som testas mot den beroende variabeln. I den här studien är testvariablerna som finns inkluderade om årsredovisningen har fått en fortsatt-drift kommentar under ett covid-år eller ej, alltså om årsredovisningen avser 2019 eller 2020, samt vilken bransch bolaget tillhör. Dessa variabler har sedan kodats om till dummyvariabler i Stata för att genomföra testerna.

Tabell 3: Testvariabler

Testvariabler	Beskrivning	Mått	Kodning
Covid-år	Bolaget fick en fortsatt-drift kommentar för bokslutsår 2019 eller 2020	Ja, om kommentaren är utfärdad för bokslutsår 2019 eller 2020 Nej, om kommentaren inte är utfärdad för bokslutsår 2019 eller 2020	Ja: 1 Nej: 0
Bank, Finans & Försäkring	Klientens bransch	Bransch	Ja: 1 Nej: 0
Bygg, design & Inredning	Klientens bransch	Bransch	Ja: 1 Nej: 0
Data, IT & Telekommunikation	Klientens bransch	Bransch	Ja: 1 Nej: 0
Detaljhandel	Klientens bransch	Bransch	Ja: 1 Nej: 0
Hotell & Restaurang	Klientens bransch	Bransch	Ja: 1 Nej: 0

4.6.2.2 Kontrollvariabler

Utöver de testvariabler som används för att testa beroendevariabeln används även olika kontrollvariabler, vilka även är oberoende variabler, för att kontrollera andra faktorer som kan ha inverkan på typ-I fel och vidare revisionskvaliteten (Svanström, 2008, s. 239). Dessa variabler har inkluderats eftersom det i tidigare studier visat sig finnas ett samband mellan variablerna och studierna som har gjorts. I den här studien har nio kontrollvariabler valts ut och de presenteras nedan samt i tabell 4.

Kassalikviditet:

Kassalikviditet är ett mått på ett bolags kortsiktiga betalningsförmåga. Det beräknas som ett bolags omsättningstillgångar dividerat med de kortfristiga skulderna. Tidigare studie av Mutchler et al. (refererad i Li, 2009, s. 210) visar på ett positivt samband mellan att bryta mot en skuldförbindelse och sannolikheten att få en fortsatt-drift kommentar. Med tanke på det sambandet samt att ett bolags kortsiktiga betalningsförmåga är väsentligt för revisorn att bedöma vid fortsatt drift gör att detta blir en relevant variabel att inkludera även i den här studien.

Totala tillgångar (LN):

Naturliga logaritmen av totala tillgångar används för att visa på storleken på bolaget. Det är väsentligt eftersom tidigare studier har visat på ett negativt samband mellan ett bolags storlek och sannolikheten att få en fortsatt-drift kommentar. Det eftersom större bolag ofta har större möjligheter till att undvika en eventuell konkurs genom deras resurser och förhandlingskraft därigenom (Sundgren & Svanström, 2014, s. 539; Li, 2009). Eftersom tidigare studier har visat på ett negativt samband mellan ett bolags storlek och fortsatt drift är det även väsentligt för den här studien att inkludera det då det är något som revisorer måste ta hänsyn till vid utfärdandet av fortsatt-drift kommentarer.

Skuldsättningsgrad:

Skuldsättningsgrad visar på förhållandet mellan ett bolags skulder och det egna kapitalet. Det används för att visa på hur stor del av bolagets tillgångar som är finansierade med lånade pengar och används ofta av investerare för att utvärdera den finansiella risken med bolaget. Är ett bolag till stor del finansierat med eget kapital istället för skulder är det inte lika känsligt för förändringar på marknaden eftersom de inte har lika mycket att förhålla sig till och vice versa. Kontrollvariabeln har använts i tidigare studier och är även relevant för den här studien eftersom det revisorn måste ta den här variabeln i beaktning vid bedömningen av fortsatt drift (Li, 2009, s. 209; Lennox, 1999, s. 762; Ireland, 2003, s. 984)

Storlek på staden:

Storlek på staden revisorn är verksam i används för att visa på storleken på kontoret revisorn jobbar på. Detta eftersom större kontor generellt har större möjligheter till att få expertis inom vissa områden och därför borde ha en större träffsäkerhet gällande fortlevnadsvarningar. Variabeln har kodats om till tre olika variabler beroende på storlek av staden som sedan kodats om till dummyvariabler. Variablerna blir således storstad (över 200 000 invånare), mellanstor stad (40 000–200 000 invånare) och liten stad (mindre än 40 000 invånare).

Avkastning på totalt kapital (ROA):

Avkastning på totalt kapital är ett mått på hur lönsamt ett bolag är i förhållande till dess totala tillgångar. Detta mått har använts i tidigare studier för att ge en bättre bild över ett bolags lönsamhet, vilket är nödvändigt för fortlevnaden för bolaget (Johnson et al. 2002, s. 647; Li, 2009, s. 210). Vidare är det här även relevant för den här studien eftersom syftet är att undersöka träffsäkerheten bland revisorers fortlevnadsvarningar och lönsamhet är en väsentlig faktor att ta i beaktning vid bedömningen av det.

Antal anställda:

Antal anställda personer på ett bolag kan ge indikationer för hur den finansiella situationen ser ut. Bolag med fler anställda tenderar att ha en mer stabil finansiell situation då verksamheten ofta är mer etablerad i de fallen. Färre anställda behöver inte vara något negativt men generellt visar det på större risk för bolaget. Det här blir således relevant för den här studien eftersom detta är något som revisorn måste ta i beaktning vid bedömningen av fortsatt drift. Kontrollvariabeln visas som en kontinuerlig variabel beroende på hur många anställda bolaget har.

Bolagets ålder:

Bolagets ålder används även som kontrollvariabel eftersom äldre bolag ofta har en mer stabil finansiell situation då verksamheten har utvecklats över lång tid. Tvärtom gäller för nystartade bolag som ofta har en mer ansträngd finansiell situation och inte samma möjligheter att klara av tuffare tider. Det är relevant för den här studien eftersom revisorer ofta har mer information och bättre relationer till äldre klienter. Det gör att bedömningen om fortsatt drift blir mindre komplex att göra kontra för hur den blir för yngre bolag. Variabeln anges som en kontinuerlig variabel i antalet dagar bolaget har existerat.

Tabell 4: Kontrollvariabler

Kontrollvariabel	Beskrivning	Mått	Kodning
Kassalikviditet	Kortsiktig betalningsförmåga	%	Kontinuerlig variabel
Totala tillgångar (LN)	Bolagets totala tillgångar	Logaritm av totala tillgångar	Kontinuerlig variabel
Skuldsättningsgrad	Förhållandet mellan ett bolags skulder och eget kapital	%	Kontinuerlig variabel
Avkastning på totalt kapital	Bolagets finansiella prestation	%	Kontinuerlig variabel
Storstad	Revisorn jobbar i en stor stad	>200 000 invånare	Ja: 1 Nej: 0
Mellanstor stad	Revisorn jobbar i en mellanstor stad	<200 000 invånare >40 000 invånare	Ja: 1 Nej: 0
Liten stad	Revisorn jobbar i en liten stad	<40 000 invånare	Ja: 1 Nej: 0
Antal anställda	Antal anställda i bolaget	Antal personer	Kontinuerlig variabel
Bolagets ålder	Antal dagar från bolagets registrering till bokslutsdag	Dagar	Kontinuerlig variabel

5. Empiri

Kapitlet inleds med ett avsnitt av deskriptiv statistik där en sammanfattande bild av det urval som studerats presenteras. Detta följs av en variansanalys, korrelationstest och regressionsanalys. Avslutningsvis redovisas resultaten av testerna och huruvida de stämmer överens med de hypoteser som ställts upp eller inte.

5.1 Deskriptiv statistik

5.1.1 Beroende variabel

I tabellen nedan presenteras den beroende variabeln och fördelningen av antalet bolag som har fått en fortsatt-drift kommentar och sedan inlett en konkurs eller rekonstruktion inom 12 månader från bokslutsdagen samt antalet som inte har gjort det.

Tabell 5: Fördelning av konkurser/rekonstruktioner inom 12 månader

Konkurs/rekonstruktion inom 12 månader	Antal	Procent
Ja	65	6,21%
Nej	982	93,79%
Totalt	1047	100,00%

Av tabellen går det att utläsa att 65 av 1047 bolag har inlett en konkurs eller rekonstruktion, vilket motsvarar 6,21 % av hela urvalet. Det betyder att 93,79% av hela urvalet består av typ-I fel. Tidigare studier har visat på att typ I-fel kan göras i upp till 80% av fallen (Lundberg & Öhman, 2015, 2. 151). Detta är alltså betydligt högre än så.

Nedan presenteras samma data fast inom 24 månader.

Tabell 6: Fördelning av konkurser/rekonstruktioner inom 24 månader

Konkurs/rekonstruktion inom 24 månader	Antal	Procent
Ja	116	11,08%
Nej	931	88,92%
Totalt	1047	100,00%

Av tabellen framgår att 116 av de totalt 1047 bolagen inlett en konkurs inom 24 månader, vilket motsvarar 11,08% av urvalet. Även detta visar på en minskning mot tidigare forskning. En tidigare studie av Svanberg & Öhman (2014, s. 207) visade på en träffsäkerhet på 21,5% för bolag som fått en fortsatt-drift kommentar och sedan försatts i konkurs inom 24 månader från utfärdandet.

5.1.2 Testvariabler

Nedan presenteras studiens testvariabler samt tillhörande tabeller.

Tabell 7: Antal observationer för covid-år kontra icke covid-år

Covid-år	Antal	Procent	Konkurs/rekonstruktion inom 12 månader	Procent	Konkurs/rekonstruktion inom 24 månader	Procent
Ja	790	75,45%	44	5,57%	82	10,38%
Nej	257	24,55%	21	8,17%	34	13,23%
Totalt	1047	100,00%	65	6,21%	116	11,08%

Tabell 7 visar antalet observationer för covid-år respektive icke covid-år samt den procentuella andelen för det. Med Covid-år avses räkenskapsåren 2019 och 2020. Ur tabellen framgår att cirka 75 % av urvalet består av bolag från covid-år. Variationen beror på att antalet fortsatt-drift kommentarer som är utfärdade kan variera mellan åren, samt att studien har just covid-19 som en testvariabel och därför inkluderas branscher som blev påverkade i större utsträckning av pandemin, vilket speglar sig i antalet fortsatt-drift kommentarer. Tabellen visar även på att träffsäkerheten för både 12 och 24 månader var högre under icke covid-år. Träffsäkerheten under covid-år var 5,57% respektive 10,38% medan träffsäkerheten för icke covid-år var 6,21% respektive 11,08%.

Tabell 8: Fördelning av antalet observationer per bransch

Bransch	Antal	Procent	Konkurser/rekonstruktion inom 12 månader	Procent	Konkurser/rekonstruktion inom 24 månader	Procent
Bank, Finans & Försäkring	103	9,84%	5	4,85%	8	7,77%
Bygg, Design & Inredning	142	13,56%	16	11,27%	27	19,01%
Data, IT & Telekommunikation	146	13,94%	7	4,79%	12	8,22%
Detaljhandel	278	26,55%	19	6,83%	30	10,79%
Hotell & Restaurang	378	36,10%	18	4,76%	39	10,32%
Totalt	1047	100%	65	6,21%	116	11,08%

Tabell 8 visar fördelningen mellan de fem olika branscherna som undersöks samt hur träffsäkerheten ser ut däremellan. *Hotell & Restaurang* samt *Detaljhandel* har högst antal observationer, vilket kan härledas till det faktum att branscher som blev särskilt påverkade av corona är inkluderade i studien. Från tabellen går det att utläsa att träffsäkerheten var klart högst i *Bygg, Design & Inredning*. Där uppgick träffsäkerheten för 12 månader till 11,27% och 24 månader till 19,01%. Övriga branscher ligger runt 5 % för 12 månader och runt 10% för 24 månader. Lägst träffsäkerhet för 12 månader har *Hotell & Restaurang* med 4,76% och lägst träffsäkerhet för 24 månader har *Data, IT & Telekommunikation* med 8,22%.

Tabell 9: Antal träffar per bransch under hela perioden samt covid-år kontra icke covid-år

	Inom 12 mån	Inom 24 mån	Inom 12 mån covid-år	Inom 24 mån covid-år	Inom 12 mån ej covid-år	Inom 24 mån ej covid år
Bank, Finans & Försäkring	5	8	2	4	3	4
Bygg, Design & Inredning	16	27	6	12	10	15
Data, IT & Telekommunikation	7	12	3	6	4	6
Detaljhandel	19	30	17	24	2	6
Hotell & Restaurang	18	39	16	36	2	3
Totalt	65	116	44	82	21	34

Tabell 9 visar antalet träffar för hela urvalet under alla år samt en jämförelse mellan covid-år kontra icke covid-år. Flest antal träffar finns inom *Hotell & Restaurang* där totalt 39 observationer finns inom 24 månader. Minst antal träffar finns inom *Bank, Finans & Försäkring* där 8 träffar hittades. Däremot är det viktigt att ha i åtanke att antalet observationer varierar mellan branscherna, vilket även går att utläsa i tabell 8.

5.1.3 Kontrollvariabler

Tabell 10: Fördelning mellan stor, mellanstor respektive liten stad.

Stad	Antal	Procent	Konkurs/Rekonstruktion inom 12 månader	Procent	Konkurs/Rekonstruktion inom 24 månader	Procent
Storstad	678	65%	41	63%	74	64%
Mellan stor stad	266	25%	21	32%	33	28%
Liten stad	103	10%	3	5%	9	8%
Totalt	1047	100%	65	100%	116	100%

Från tabell 10 utläses att 65% av fortlevnadsvarningarna utfärdades av revisorer som arbetar i en storstad, 25% av revisorer i mellanstora städer och 10% av revisorer i en liten stad. Något som får anses vara rimligt då det finns fler antal verksamma bolag i större städer. Andelen fortlevnadsvarningar där bolaget sedan inlett en konkurs eller rekonstruktion inom 12 respektive 24 månader för respektive kategori står i relativt god proportion till det totala antalet utfärdade kommentarer.

Tabell 11: Statistik över de kontinuerliga variablerna

Variabel	Antal	Min	Max	Medel	Std.avvikelse
Kassalikviditet	1047	0%	2366.7%	124.04%	278.48%
Totala Tillgångar	1047	0	16	8.46	2.06
Skuldsättningsgrad	1047	-22.63	300	17.81	47.90
Avkastning på totalt kapital	1047	-394.6%	65.5%	-27.92%	62.23%
Antal anställda	1047	0	192	15.32	30.47
Bolagets ålder	1047	330	19950	4417	3877

I tabell 11 presenteras deskriptiv statistik för de kontinuerliga variablerna. För variablerna kassalikviditet, skuldsättningsgrad, avkastning på totalt kapital, antal anställda och bolagets ålder har winsorizing för den första respektive sista percentilen tillämpats för att ta hänsyn till den effekt extremvärden kan få på det slutgiltiga resultatet.

Bolagens kassalikviditet varierar mycket, med lägsta värde på 0% och högsta på 2366,7%. Urvalet innehåller således bolag som har både dålig respektive god kortsiktig betalningsförmåga. Medelvärde på 124,04% är dock en indikation på att bolagen på ett generellt plan har en relativt god kortsiktig betalningsförmåga, då värden som överstiger 100% innebär att bolagets likvida medel överstiger de kortfristiga skulderna. Den naturliga logaritmen av totala tillgångar visar ett lägsta och högsta värde om 0 respektive 16 samt ett medelvärde på 8,46 vilket indikerar en stor variation mellan till bolagens totala tillgångar. Skuldsättningsgraden hos de bolag som ingått i studien uppgår till ett medelvärde av 17.81, någonting som innebär att bolagen överlag hade högre skulder än eget kapital. Vilket indikerar en hög skuldsättning och i många fall en svag ekonomisk position. Vidare går i tabell 10 att utläsa bolagens avkastningen på totalt kapital, som uppgår till ett medelvärde av -27,92% och innehar en stor variation med lägste respektive högsta värde om -394,6% och 65,5%.

Sammanfattningsvis visar måtten ovan på att den finansiella statusen hos den population av bolag som ingått i studien varierar kraftigt. Det förekommer både bolag som befinner sig en relativt god finansiell position men även bolag som är finansiellt stressade.

Vidare visar de värden som går att utläsa för antalet anställda att populationen innefattar både små och stora bolag, där det lägsta värdet uppgår till 0 och högsta till 192. För bolagets ålder uppgår medelvärdet till 4417 dagar vilket motsvarar cirka 12 år. Här går även att utläsa att populationen består av både nya och äldre bolag med ett lägsta värde på 330 dagar (cirka 1 år) och högsta värde på 19 950 dagar (cirka 54 år).

5.2 Korrelationstest

För att kontrollera för variabler som korrelerar med varandra med hjälp av multikollinearitet har ett korrelationstest med samtliga inkluderade variabler genomförts. Multikollinearitet anger felkällor som består av att de oberoende variablerna gruppvis eller var för sig är korrelerade. Skulle variabler korrelera med varandra är det inte möjligt att lita på resultaten i samma utsträckning då estimaten av β -koefficienten inte har samma tillförlitlighet (Djurfeldt et al. 2018, ss. 364–366). För att spåra multikollinearitet har en korrelationsmatris skapats via Stata. En korrelationsmatris anger värden mellan -1 och 1 för att beskriva hur variablerna korrelerar med varandra. Värden som överstiger 0,8 eller -0,8 brukar anges som en indikation på för hög korrelation (Djurfeldt et al. 2018, s. 366).

Korrelationsmatrisen som finns att se nedan i tabell 12 indikerar inte på någon korrelation överstigande 0,8. Däremot har konkurs/rekonstruktion inom 12 månader samt konkurs/rekonstruktion inom 24 månader en korrelation på 0,7289 vilket är relativt högt. Detta är logiskt eftersom variablerna mäter samma sak fast inom olika intervall. Dessa variabler testas på grund av det var för sig för att kunna analysera träffsäkerheten bland revisorernas fortsatt-drift kommentarer inom både 12 och 24 månader och kommer således inte att inkluderas i samma test.

Tabell 12: Korrelationsmatris

	Konkurs/rekonstruktion inom 12 månader	Konkurs/rekonstruktion inom 24 månader	Covidår	Detaljhandel	Bank, finans & försäkring	Bygg, design & inredning	Data, IT och telekommunikation	Hotell & Restaurang	Storstad	Mellanstor stad	Liten stad	Kassaalkviddet	Skuldsättningsgrad	Avkastning på totalt kapital	Totala Tillgångar(LN)	Antal anställda	Bolagets ålder
Konkurs/rekonstruktion inom 12 månader	1.0000																
Konkurs/rekonstruktion inom 24 månader	0.7289	1.0000															
Covidår	-0.0464	-0.0391	1.0000														
Detaljhandel	0.0156	-0.0055	0.0665	1.0000													
Bank, finans & försäkring	-0.0185	-0.0349	-0.1097	-0.1986	1.0000												
Bygg, design & inredning	0.0831	0.1001	-0.1889	-0.2382	-0.1308	1.0000											
Data, IT & telekommunikation	-0.0236	-0.0367	-0.1740	-0.2420	-0.1330	-0.1595	1.0000										
Hotell & Restaurang	-0.0451	-0.0182	0.2670	-0.4520	-0.2483	-0.2978	-0.3026	1.0000									
Storstad	-0.0090	-0.0071	-0.0073	-0.0906	0.0222	-0.0698	0.0546	0.0800	1.0000								
Mellanstor stad	0.0408	0.0247	0.0066	0.1260	-0.0012	0.0187	-0.0196	-0.1144	-0.7911	1.0000							
Liten stad	-0.0451	-0.0246	0.0021	-0.0388	-0.0337	0.0846	-0.0589	0.0388	-0.4477	-0.1928	1.0000						
Kassaalkviddet	-0.0538	-0.0442	-0.0767	-0.1346	0.0988	0.0930	0.0242	-0.0213	-0.0285	0.0128	0.0270	1.0000					
Skuldsättningsgrad	0.0787	0.1733	-0.0339	-0.0660	0.0156	-0.0464	-0.0756	0.1386	0.1076	-0.0577	-0.0881	-0.0034	1.0000				
Avkastning på totalt kapital	-0.0304	-0.0145	0.1348	0.1169	-0.0359	0.0158	-0.2791	0.1049	-0.0683	0.0474	0.0403	0.0331	0.0282	1.0000			
Totala tillgångar (LN)	-0.0234	-0.0146	0.0651	-0.2778	0.1937	-0.0297	0.1130	0.0750	0.1656	-0.1606	-0.0309	-0.0246	0.1586	0.0573	1.0000		
Antal anställda	0.0396	0.0440	0.1076	-0.0979	0.0175	-0.0676	0.0004	0.1271	0.0922	-0.0828	-0.0269	-0.0527	0.0238	0.0396	0.5068	1.0000	
Bolagets ålder	0.0400	0.0167	0.0766	-0.0008	-0.0757	0.0086	-0.1299	0.1353	0.0102	-0.0348	0.0346	-0.0485	-0.1115	0.0783	0.1278	0.2003	1.0000

5.3 Variansanalys

För att undersöka om det föreligger skillnader mellan de fem branscher som ingår i studien har en variansanalys utförts. Enligt Djurfeldt et al (2018, s. 243) används variansanalyser för att avgöra om det finns skillnader mellan olika populationer när antalet populationer är fler än två. Den primära signifikansnivå som valts för studien uppgår till 5%, vilket betyder att p-värden som understiger den valda nivån på 5% kommer att betraktas som signifikanta (Bryman & Bell, 2017, s. 343). Totalt har två tester genomförts, ett för inledd konkurs eller rekonstruktion inom 12 månader och ett för inledd konkurs eller rekonstruktion inom 24 månader.

5.3.1 12 och 24 Månader

Tabell 13 visar variansen både mellan de olika populationerna samt inom respektive population för konkurser och rekonstruktioner inledda inom 12 och 24 månader. I tabell 14 kan vi utläsa hur var och en av branscherna förhåller sig till de övriga branscherna.

Tabell 13: Sammanfattning variansanalys

Source	SS	df	MS	F	P>z
Between groups 12 mån	0,502	4	0,125	2,16	0,072
Within groups 12 mån	60,463	1042	0,058		
Total 12 mån	60,965	1046	0,058		
Between groups 24 mån	1,151	4	0,288	2,94	0,020
Within groups 24 mån	101,997	1042	0,098		
Total 24 mån	103,148	1046	0,099		

I tabell 13 går det att utläsa att p-värdet för 12 månader uppgår till 0,072, vilket givet en signifikansnivå på 5% inte är signifikant. Däremot används ibland en signifikansnivå på 10% i liknande studier för att indikera marginell signifikans och inom det intervallet skulle resultatet vara signifikant. Detta indikerar på att det trots allt kan finnas ett samband om än det inte är signifikant på 5% signifikansnivå. Vidare går det att utläsa att p-värdet för 24 månader uppgår till 0,0197 vilket givet signifikansnivån på 5% innebär att resultatet är signifikant. Detta betyder att det föreligger en skillnad i hur ofta en fortlevnadsvarning följs av en konkurs eller rekonstruktion inom 24 månader mellan de olika branscherna. Vidare går det i samma tabell att utläsa hur respektive bransch förhåller sig till övriga branscher för både 12 och 24 månader.

Tabell 14: Variansanalys

Bransch	Bank, Finans & Försäkring	Bygg, Design & Inredning	Data, IT & Telekommunikation	Detaljhandel
Bygg, Design & Inredning 12 mån	,0641			
	0,399			
Bygg, Design & Inredning 24 mån	0,112			
	0,056			
Data, IT & Telekommunikation 12 mån	-0,001	-0,065		
	1,000	0,228		
Data, IT & Telekommunikation 24 mån	0,005	-0,108		
	1,000	0,035		
Detaljhandel 12 mån	0,020	-0,044	,0204	
	1,000	0,747	1,000	
Detaljhandel 24 mån	0,030	-0,082	0,026	
	1,000	0,110	1,000	
Hotell & Restaurang 12 mån	-0,001	-0,065	0,000	-0,021
	1,000	0,062	1,000	1,000
Hotell & Restaurang 24 mån	0,026	-0,087	0,021	-0,005
	1,000	0,048	1,000	1,000

Vidare går det i tabell 14 att utläsa hur respektive bransch förhåller sig till övriga branscher. För 12 månader uppgår alla p-värden till $>0,05$ vilket betyder att ingen av de branscher som undersökts under 12 månader enskilt skiljer i förhållande till någon av de andra branscherna på en signifikant nivå. Vidare går det att för 24 månader utläsa att branschen Bygg, Design & Inredning skiljer sig på en signifikant nivå både i förhållande till Data, IT & Telekommunikation där p-värdet uppgår till 0,035 och till Hotell & Restaurang där p-värdet uppgår till 0,048. Detta betyder att det finns en signifikant skillnad i hur ofta en fortlevnadsvarning följs av en konkurs eller rekonstruktion i branschen Bygg, Design & Inredning i förhållande till Data, IT & Telekommunikation samt Hotell & Restaurang.

5.4 Regressionsanalys

Studiens syfte är att undersöka om en rad olika oberoende variabler påverkar den beroende variabeln Revisionskvalitet. Studiens beroendevariabel är en binär variabel som antar värdet ett om bolaget inlett en konkurs eller rekonstruktion inom ett givet tidsintervall och noll om bolaget inte inlett en konkurs eller rekonstruktion inom samma tidsintervall. Givet dessa förutsättningar är en logistisk regression den metod som bedöms vara bäst lämpad för den aktuella hypotesprövningen (Djurfeldt et al., 2018, s. 373). Logistisk regression har även använts i tidigare studier där fortlevnadsvarningar används som en proxy för kvalitet, både när det kommer till typ I-fel (Svanberg & Öhman, 2014) och typ II-fel (Defond & Zhang, 2014; Knechel & Vanstraelen, 2007; Hardies et al., 2016); Sundgren & Svanström, 2014). Carson et al. (2013, s. 372) beskriver även att en logistisk regression är den metod som främst använts i studier som undersöker fortlevnadsvarningar. Den signifikansnivå som valts för studien uppgår till 5%, vilket betyder att p-värden som understiger den valda nivån på 5% kommer att betraktas som signifikanta (Bryman & Bell, 2017, s. 343).

5.4.1 Regressionsmodeller

Modell 1 – 12 månader:

$$\text{Revisionskvalitet} = \beta + \beta_{\text{Covidår}} + \beta_{\text{Bygg, design \& Inredning}} + \beta_{\text{Data, IT \& Telekommunikation}} + \beta_{\text{Detaljhandel}} + \beta_{\text{Hotell \& Restaurang}} + \beta_{\text{Kassalikviditet}} + \beta_{\text{Totala tillgångar (LN)}} + \beta_{\text{Skuldsättningsgrad}} + \beta_{\text{Avkastning på totalt kapital}} + \beta_{\text{Storstad}} + \beta_{\text{Mellanstor stad}} + \beta_{\text{Antal anställda}} + \beta_{\text{Bolagets ålder i dagar}}$$

Modell 2 – 24 månader:

$$\text{Revisionskvalitet} = \beta + \beta_{\text{Covidår}} + \beta_{\text{Bygg, design \& Inredning}} + \beta_{\text{Data, IT \& Telekommunikation}} + \beta_{\text{Detaljhandel}} + \beta_{\text{Hotell \& Restaurang}} + \beta_{\text{Kassalikviditet}} + \beta_{\text{Totala tillgångar (LN)}} + \beta_{\text{Skuldsättningsgrad}} + \beta_{\text{Avkastning på totalt kapital}} + \beta_{\text{Storstad}} + \beta_{\text{Mellanstor stad}} + \beta_{\text{Antal anställda}} + \beta_{\text{Bolagets ålder i dagar}}$$

5.5 Logistisk regression

5.5.1 Modell 1 & 2

Tabell 15 visar antalet observationer för båda modellerna samt förklaringsgraden och signifikansnivån. Förklaringsgraden i modell 1 landade 7,31% och för modell 2 6,67%. Det betyder att 7,31% respektive 6,67% av modellerna kan förklara förhållandet för hur ofta en konkurs/företagsrekonstruktion realiserar när en fortsatt-drift kommentar har funnits i revisionsberättelsen. Dessa nivåer får anses som relativt låga i förhållande till tidigare studier som undersökt typ-I fel genom fortsatt-drift kommentarer. En tidigare studie av Svanberg och Öhman (2014) som också undersökte typ-I fel hade förklaringsgrader på cirka 16% och 18%. Vidare framgår det även av tabellen att signifikansnivån för båda modellerna är signifikanta då p-värdena understiger 0,001.

Tabell 15: Antal observationer, förklaringsgrad och signifikansnivå för statistiska modeller

Modell	Antal	Pseudo R2	Signifikansnivå
Modell 1	1047	0,0731	<,001
Modell 2	1047	0,0667	<,001

Tabell 16 och 17 redovisar resultaten från modell 1 och 2.

Tabell 16 Regressionsmodell för 12 månader

	Referensvariabel Bank, Finans & Försäkring			Referensvariabel Bygg, design & Inredning			Referensvariabel Data, IT & Telekommunikation			Referensvariabel Detailhandel			Referensvariabel Hotell & Restaurang		
	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z
12 månader															
Covidår	0,787	-0,79	0,427	0,787	-0,79	0,427	0,787	-0,79	0,427	0,787	-0,79	0,427	0,787	-0,79	0,427
Kassalikviditet	0,995	-2,08	0,037	0,995	-2,08	0,037	0,995	-2,08	0,037	0,995	-2,08	0,037	0,995	-2,08	0,037
Totalattilgångar(LN)	0,893	-1,52	0,128	0,893	-1,52	0,128	0,893	-1,52	0,128	0,893	-1,52	0,128	0,893	-1,52	0,128
Skuldsättningsgrad	1,006	2,75	0,006	1,006	2,75	0,006	1,006	2,75	0,006	1,006	2,75	0,006	1,006	2,75	0,006
Avkastning på totalt kapital	0,998	-1,01	0,315	0,998	-1,01	0,315	0,998	-1,01	0,315	0,998	-1,01	0,315	0,998	-1,01	0,315
Antal anställda	1,008	1,91	0,056	1,008	1,91	0,056	1,008	1,91	0,056	1,008	1,91	0,056	1,008	1,91	0,056
Bolagets ålder i dagar	1,000	1,38	0,167	1,000	1,38	0,167	1,000	1,38	0,167	1,000	1,38	0,167	1,000	1,38	0,167
Bank, finans & Försäkring	0,279	-2,23	0,026	0,279	-2,23	0,026	0,832	-0,30	0,766	0,740	-0,55	0,583	0,927	-0,14	0,891
Bygg, design & Inredning	3,578	2,23	0,026				2,976	2,18	0,030	2,646	2,46	0,014	3,316	3,03	0,002
Data, IT & Telekommunikation	1,202	0,30	0,766	0,336	-2,18	0,030				0,889	-0,23	0,815	1,114	0,22	0,828
Detailhandel	1,352	0,55	0,583	0,378	-2,46	0,014	1,125	0,23	0,815						
Hotell & Restaurang	1,079	0,14	0,891	0,302	-3,03	0,002	0,898	-0,22	0,828	0,798	-0,62	0,534	1,253	0,62	0,534
Storstad	2,433	1,42	0,155	2,433	1,42	0,155	2,433	1,42	0,155	2,433	1,42	0,155	2,433	1,42	0,155
Mellanstorstad	3,161	1,78	0,074	3,161	1,78	0,074	3,161	1,78	0,074	3,161	1,78	0,074	3,161	1,78	0,074

Tabell 17 Regressionsmodell för 24 månader

	Referensvariabel Bank, Finans & Försäkring			Referensvariabel Bygg, design & Inredning			Referensvariabel Data, IT & Telekommunikation			Referensvariabel Detailhandel			Referensvariabel Hotell & Restaurang		
	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z	Odds ratio	z	P>z
24 månader															
Covidår	0,888	-0,49	0,624	0,888	-0,49	0,624	0,888	-0,49	0,624	0,888	-0,49	0,624	0,888	-0,49	0,624
Kassalikviditet	0,999	-1,55	0,121	0,999	-1,55	0,121	0,999	-1,55	0,121	0,999	-1,55	0,121	0,999	-1,55	0,121
Totalattilgångar(LN)	0,880	-2,08	0,038	0,880	-2,08	0,038	0,880	-2,08	0,038	0,880	-2,08	0,038	0,880	-2,08	0,038
Skuldsättningsgrad	1,009	5,53	0,000	1,009	5,53	0,000	1,009	5,53	0,000	1,009	5,53	0,000	1,009	5,53	0,000
Avkastning på totalt kapital	0,999	-0,63	0,531	0,999	-0,63	0,531	0,999	-0,63	0,531	0,999	-0,63	0,531	0,999	-0,63	0,531
Antal anställda	1,008	2,34	0,019	1,008	2,34	0,019	1,008	2,34	0,019	1,008	2,34	0,019	1,008	2,34	0,019
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,90	0,366	1,000	0,90	0,366	1,000	0,90	0,366	1,000	0,90	0,366	1,000	0,90	0,366
Bank, finans & Försäkring				0,314	-2,58	0,010	0,829	-0,38	0,704	0,769	-0,59	0,555	0,842	-0,40	0,690
Bygg, design & Inredning	3,184	2,58	0,010				2,638	2,49	0,013	2,448	2,86	0,004	2,681	3,26	0,001
Data, IT & Telekommunikation	1,207	0,38	0,704	0,379	-2,49	0,013				0,928	-0,19	0,851	1,016	0,04	0,966
Detailhandel	1,301	0,59	0,555	0,408	-2,86	0,004	1,078	0,19	0,851				1,095	0,33	0,743
Hotell & Restaurang	1,188	0,40	0,690	0,373	-3,26	0,001	0,984	-0,04	0,966	0,913	-0,33	0,743			
Storstad	1,198	0,47	0,639	1,198	0,47	0,639	1,198	0,47	0,639	1,198	0,47	0,639	1,198	0,47	0,639
Mellanstorstad	1,476	0,95	0,341	1,476	0,95	0,341	1,476	0,95	0,341	1,476	0,95	0,341	1,476	0,95	0,341

5.5.2 Testvariabler

Covid-år:

I tabell 16 och 17 framgår det att p-värdet för covid-år uppgår till 0,427 respektive 0,624 vilket visar på att det inte finns något statistiskt samband mellan åren innan pandemin och åren under pandemin. Det tyder alltså på att revisorers träffsäkerhet gällande fortsatt drift inte påverkades negativt av pandemin och dess konsekvenser.

Bransch:

Den branschen bolaget är verksam inom testades genom fem olika tester där varje enskild variabel under ett av testerna fick agera referensvariabel. Det betyder alltså att den variabeln plockades bort och testades mot övriga variabler. Resultatet från respektive test går att utläsa i tabell 16 och 17 samt i appendix. Testerna visar på samma resultat oavsett vilken referensvariabel som användes och det är att det finns en signifikant skillnad mellan Bygg, Design & Inredning och övriga branscher. P-värdet för den branschen understiger alltid 0,05 när den testas mot övriga branscher och när Bygg, Design & Inredning används som referensvariabel understiger samtliga branschers P-värde 0,05. Detta gäller för samtliga tester under både 12 och 24 månader. Det finns alltså en signifikant skillnad mellan den branschen och alla övriga branscher. Dessutom framgår det att z-värdet alltid är positivt, vilket tyder en fortsatt-drift kommentar inom den branschen oftare följs av en konkurs eller företagsrekonstruktion.

5.5.3 Kontrollvariabler

Kassalikviditet:

I tabell 16 går det att utläsa att det finns ett negativt samband mellan kassalikviditet och träffsäkerheten i fortsatt-drift kommentarer. Alltså tyder det på att bolag med sämre kassalikviditet är mer benägna att hamna i konkurs/företagsrekonstruktion vid utfärdandet av en fortsatt-drift kommentar. P-värdet där uppgår till 0,037 och betavärdet till -2,08. P-värdet understiger alltså signifikansnivån som ligger på 0,05. I tabell 17 går det att utläsa att kassalikviditet inte är signifikant i modell 2. P-värdet uppgår där till 0,12. Det finns alltså inget signifikant samband för kassalikviditet under 24 månader.

Totala tillgångar (LN):

För totala tillgångar finns det inte något statistiskt samband för 12 månader, vilket går att utläsa från tabell 16. P-värdet där uppgår till 0,128. Däremot finns det ett negativt signifikant samband under 24 månader, vilket går att läsa i tabell 17. P-värdet där uppgår till 0,038 och betavärdet -2,08. Det tyder alltså på att bolag som har mindre tillgångar är mer benägna att försättas i konkurs eller rekonstruktion vid utfärdandet av fortsatt-drift kommentarer.

Skuldsättningsgrad:

Bolagens skuldsättningsgrad har i både modell 1 och modell 2 ett statistiskt samband. P-värdet uppgår till 0,006 för modell 1 och 0,000 för modell 2, vilket går att utläsa i tabell 16 och tabell 17. Betavärdet för variabeln uppgår till 2,75 i modell 1 och 5,53 i modell 2. Detta betyder att sannolikheten att en fortlevnadsvarning följs av en konkurs eller rekonstruktion inom både 12 och 24 månader ökar desto högre skuldsättningsgrad ett bolag har.

Storlek på staden:

I tabell 16 och 17 kan p-värden för variabeln Storlek på staden utläsas. För variabeln har liten stad använts som referensvariabel. För storstad uppgick p-värdet till 0,155 i modell 1 och till

0,639 i modell 2 vilket betyder att det inte föreligger ett signifikant samband. Inte heller för variabeln mellanstor där p-värdet för modell 1 uppgick till 0,074 och för modell 2 till 0,341 föreligger ett signifikant samband.

Avkastning på totalt kapital (ROA):

I tabell 16 och 17 redovisas p-värden för variabeln Avkastning på totalt kapital. Dessa uppgår till 0,315 respektive 0,531. Något som innebär att det inte föreligger ett statistiskt samband mellan variablerna, och en indikation på att ett bolags avkastning på totalt kapital inte påverkar sannolikheten i att en fortlevnadsvarning sedan följs av en konkurs eller rekonstruktion.

Antal anställda:

I tabell 16 och 17 utläses sambandet mellan studiens beroendevariabler och variabeln Antal Anställda. P-värdet för den aktuella variabeln uppgår till 0,056 för modell 1 och 0,019 för modell 2. Givet den valda signifikansnivån på 5% innebär detta att det inte finns ett statistiskt signifikant samband för variablerna i modell 1 till skillnad från modell 2 där ett signifikant samband kan observeras. Betavärdet i tabell 17 uppgår till 2,34 vilket innebär att sannolikheten för att en fortlevnadsvarning följs av en konkurs eller rekonstruktion ökar i bolag med många anställda.

Bolagets ålder:

För variabeln Bolagets ålder visar modell 1 och 2 på ett p-värde som uppgår till 0,167 respektive 0,366. Detta betyder att det inte finns ett signifikant samband mellan bolagets ålder och att en fortlevnadsvarning följs av en konkurs eller rekonstruktion inom vare sig 12 eller 24 månader.

5.6 Kompletterande tester

Kompletterande regressionsanalyser har gjorts för variabler som jämförs mot en referensvariabel. Dessa tester har utförts genom att byta referensvariabel inom varje enskild kategori för att testa alla möjliga utfall. För kategorin bransch har resultaten presenterats i tabell 16 och 17. De fullständiga körningarna redovisas i appendix. För kategorin storlek på stad redovisas resultat och utfall i appendix.

Stad:

Liten stad användes som referensvariabel för det ursprungliga testet som går att utläsa i tabell 16 och 17. Ur det går det att utläsa att det inte finns någon skillnad mellan storleken på staden som revisorn undertecknade revisionsberättelsen i och träffsäkerheten för fortsatt-drift kommentarer. Även denna kontrollvariabel stärks genom att testa de övriga variablerna för mellanstor stad och storstad. Det gick inte att påvisa någon signifikant skillnad mellan någon av dessa variabler, oavsett referensvariabel.

5.7 Hypoteser

Nedan presenteras en sammanfattning av testernas utfall och huruvida studiens hypoteser förkastas eller inte. Har författarna förkastat hypotesen betyder det att något stöd för hypotesen inte har hittats. Förkastas inte hypotesen betyder det stöd för hypotesen har hittats.

Tabell 18: Sammanfattning av hypoteser

Hypotes	Modell 1	Modell 2
H1: Träffsäkerheten i revisorernas fortsatt drift-kommentarer skiljer sig åt mellan olika branscher.	Förkastas inte	Förkastas inte
H2: Träffsäkerheten i revisorernas fortsatt drift kommentarer minskade under corona.	Förkastas	Förkastas

6. Diskussion

Kapitel sex diskuterar resultaten från studien. Varje enskild testvariabel och alla kontrollvariabler presenteras samt analyseras för att kunna visa på möjliga förklaringar till varför utfallet blev som det blev.

6.1 Covid-år

Variabeln för covid-år visade inte på att det finns ett signifikant samband mellan bedömningen för ett bolags förmåga till fortsatt drift under corona kontra åren innan. Förväntningen var att det skulle vara svårare att göra den bedömningen under corona än för åren innan. Anledningen till detta är de konsekvenser som pandemin innebar i form av arbete hemifrån, tillfällig brist på kunder, brist på komponenter vid tillverkning med mera. Det gjorde att revisionskvaliteten alltså utifrån det här resultatet var oförändrad under corona.

Även om inget statistiskt signifikant samband observerats i de logistiska regressionerna visar däremot den deskriptiva statistiken på att träffsäkerheten bland fortsatt-drift kommentarer var högre under åren innan corona. Det resultatet går väl i linje med prediktionen och det som observerats under datainsamlingen. Alltså att många revisorer var osäkra under deras bedömning av fortsatt drift under corona. Det här gällde både prediktionen för 12 och 24 månader. Som tidigare nämnt var det många bolag som fick en fortsatt drift kommentar bara baserat på pandemin som pågick och de osäkerheter som fanns för samhällsutvecklingen.

Som en konsekvens av pandemin var regeringen tvungen att införa diverse olika stödpaket för att stabilisera den svenska ekonomin. Bland annat infördes möjligheterna att permittera anställda för att förhindra antalet uppsägningar, arbetsgivaravgifter sänktes (Torstensson, 2022) och Riksbanken underlättade möjligheterna att få krediter och likviditet (Riksbanken, 2022). Det här gjorde att många bolag som under normala omständigheter inte hade överlevt en pandemi kunde klara sig igenom denna. Samtidigt försvårade det här situationen för revisorer att göra bedömningar baserade på faktorer som det inte var givet hur länge de skulle gälla. Resultatet visar inte på något statistiskt signifikant samband för att det var svårare att göra bedömningen om fortsatt drift under corona. Därmed kan det här vara en bra fingervisning på hur svårt det faktiskt är att göra den bedömningen då ytterligare svårigheter inte statistiskt sett visar på något samband för svårigheten i bedömningen.

Studien bestod av 790 observationer under covid-år, vilket motsvarar 75,45% av hela studien. Anledningen till det är för att branscher som blev särskilt drabbade av corona inkluderades i studien. Inom dessa branscher delades många fortlevnadsvarningar ut just på grund av pandemin som pågick och osäkerheten för hur utvecklingen skulle se ut i samhället. Detta är en faktor som initialt bör försvåra bedömningen av fortsatt drift. Däremot innebar det här även att vissa svårbedömda bolag även försattes i konkurs/rekonstruktion. Det här är även något som visar på hur svår den här bedömningen faktiskt är att göra. Som beskrivet i Lundberg & Öhman (2015, s. 151) görs typ-I fel i upp till 80% av fallen. Alltså finns en överhängande risk att ytterligare en försämring av det oavsett faller inom felmarginalen för vad som accepteras av den logistiska regressionen, vilket gör att försämringen behöver vara avsevärd för att kunna styrka ett signifikant samband.

6.2 Bransch

Studiens resultat påvisar att det finns ett signifikant samband mellan specifika branscher och sannolikheten att ett typ-I fel begås. Under samtliga tester för regressionsanalysen finns det ett

signifikant samband mot Bygg, Design & Inredning kontra övriga branscher. Dessutom blir resultatet av att använda den branschen som referensvariabel att alla övriga branscher får ett p-värde som understiger 0,05 och alltså är signifikanta. Det sambandet indikerar att revisorerna är mer träffsäkra i sina fortlevnadsvarningar i branschen Bygg, Design & Inredning satt i förhållande till övriga branscher studien omfattar.

Bygg, Design & Inredning är en bransch som i förhållande till studiens övriga branscher präglas av redovisningsmetoder som är både komplexa och innehåller subjektiva bedömningar. Primärt hänförs detta till projektredovisning, bedömningar av färdigställandegrad, avsättningar för garantiarbeten med mera (Francis & Gunn, 2018, s. 6-7, Butar-Butar & Indarto, 2018, s. 3). Med hänsyn till att mycket av tidigare forskning indikerar ett negativt samband mellan revisionskvalitet och branschkomplexitet är resultatet på ett sätt överraskande.

Den här studien undersöker inte i vilken utsträckning specialisering förekommer i respektive bransch, men detta skulle kunna vara en potentiell förklaring till studiens resultat. Branschspecialisering hos reviskan enligt tidigare forskning leda till högre revisionskvalitet (Brown & Knechel, 2016), vilket skulle kunna vara en orsak till varför den uppmätta revisionskvaliteten i branschen Bygg, Design & Inredning var högre än övriga branscher i studien.

Huruvida det föreligger en differens mellan branscherna i hur finansiellt stressade bolagen är undersöks inte i studien. Den påvisade branschkomplexiteten som försvårar revisorns bedömning i branschen Bygg, Design & Inredning skulle kunna innebära att dessa bolag, när de väl erhåller en fortlevnadsvarning, befinner sig i en mer utsatt finansiell position än bolag i mindre komplexa branscher där risker och osäkerheter gällande fortsatt drift är enklare att identifiera. Är bolagen inom Bygg, Design & Inredning som erhåller en fortlevnadsvarning i högre grad finansiellt stressade än i övriga branscher kan det vara en möjlig förklaring till varför de i högre utsträckning följs av en rekonstruktion eller konkurs.

6.3 Kontrollvariabler

Kontrollvariablerna för skuldsättningsgrad och kassalikviditet går i linje med tidigare studier och visar på att bolag med hög skuldsättningsgrad och låg kassalikviditet är mer benägna att få en fortsatt-drift kommentar och sedan försättas i konkurs/rekonstruktion (Ireland, 2003). Dessa variabler var signifikanta i båda modellerna. Totala tillgångar (LN) visade även på ett statistiskt negativt samband för 24 månader. Alltså att träffsäkerheten bland bolag med mindre tillgångar är högre, vilket även stärks i tidigare forskning om just typ-I fel (Svanberg & Öhman, 2014). Vidare fanns även ett positivt statistiskt samband för antal anställda för 24 månader samt att modellen för 12 månader hade ett p-värde på 0,056. Alltså precis över signifikansnivån och på gränsen till att vara signifikant även där.

Det faktum att koefficienten för logaritmerade totala tillgångar och antal anställda, som båda är mått på ett bolags storlek, har z-värden som pekar åt olika håll är anmärkningsvärt. Förväntningarna innan studien var att båda dessa skulle ha ett negativt samband då bolag med mindre tillgångar och anställda generellt har en sämre finansiell situation som präglas av större risk. Även om dessa variabler inte är helt synonyma med varandra brukar bolag med större tillgångar även ha fler anställda. Att resultatet blev som det blev kan bero på många faktorer. De mindre bolagen är fler till antalen och det blir inte lika mycket press på revisorn att rapportera om fortsatt drift till en mindre aktör och klient. Skulle en revisor däremot ge ut en fortsatt-drift kommentar till ett större bolag med fler anställda finns det förmodligen mer granskning och substans bakom beslutet. Det på grund av att klienten är större men även att

den förmodligen är av större vikt för byrån. Det kan göra att bedömningen blir mer precis för att inte riskera oberoendet, vilket i förlängningen kan få otroligt stora konsekvenser. Till exempel om ett större tjänsteföretag, som ofta har ganska lite tillgångar i förhållande till antalet anställda, skulle försättas i konkurs/rekonstruktion kan det få en stor påverkan på resultatet.

För avkastning på totalt kapital (ROA) förelåg det inte något statistiskt samband. Förväntningen var att bolag med lägre ROA även skulle vara lättare att förutspå. Detta stämde alltså inte. Den här variabeln var uppställd som en kontinuerlig variabel, vilket gör att värdena kan variera ganska kraftigt, vilket skulle kunna vara en möjlig förklaring till varför det inte gick att finna ett samband.

Förväntningen angående vilken ort revisorn undertecknar revisionsberättelsen var att revisionskvaliteten skulle skilja sig mellan städer med olika storlek. Mer precist var förväntningen att revisorer belägna i större städer skulle vara bättre på att förutspå konkurser/rekonstruktioner. Detta stämde alltså inte då inget signifikant samband kunde urskiljas i något av testerna. Dessa resultat är inte i linje med tidigare forskning (Choi et al., 2010, s. 73; Francis & Yu 2009, s. 1521). Dessa studier använde inte typ-I fel som måttstock för revisionskvalitet. En anledning till det motsägande resultatet i den här studien kan alltså troligen förklaras av svårigheterna vid bedömningen av fortsatt-drift och att den bedömningen allt som oftast inte stämmer (Lundberg & Öhman, 2015, s. 151).

Slutligen testades även hur bolagets ålder påverkade träffsäkerheten vid fortsatt-drift. Förväntningen var att äldre bolag skulle vara lättare att förutspå då dessa varit verksamma längre och relationen till dem ofta funnits längre. Alltså finns troligen mer information att tillgå vid bedömningen om fortsatt drift. Resultatet visade inget signifikant samband mellan bolagets ålder och träffsäkerheten vid fortsatt-drift för varken 12 eller 24 månader. Däremot var p-värdet 0,167 för 12 månader med ett positivt z-värde, vilket inte är allt för långt ifrån att vara signifikant. Att inget av dessa tester är signifikanta visar tydligt på hur komplex den här bedömningen faktiskt är att göra då detta tyder på att äldre klienters förmåga till fortsatt drift är lika svåra att bedöma som nya klienter.

6.4 Sammanfattande diskussion

Träffsäkerheten i en revisors bedömning om fortsatt drift är procentuellt sett liten. Endast 6,21% av bolagen i studien försattes i konkurs/företagsrekonstruktion inom 12 månader från bokslutsdagen, vilket är hur länge fortsatt-drift kommentaren faktiskt gäller. Det visar på ännu lägre siffror än vad tidigare studier har visat på (Lundberg & Öhman, 2015, s. 152) och förstärker påståendet om hur svår den bedömningen faktiskt är att göra. Kopplat till revisionskvalitet visar det här alltså på att revisionskvaliteten har blivit sämre än vad den tidigare har varit, kopplat till fortlevnadsvarningar. Revisorer har alltså svårt att göra bedömningen för fortsatt drift, vilket även speglar komplexiteten i problemet.

Kopplat till corona visar studien på att träffsäkerheten försämrades under pandemin för både 12 och 24 månader. Detta var väldigt väntat då det var svårt att förutspå samhällsutvecklingen och bidrog med många osäkerhetsfaktorer för revisorerna att ta hänsyn till. Vidare påverkar detta givetvis utfallet i studien då träffsäkerheten sett över hela urvalet sjunker. Däremot visar resultaten från åren innan corona också på lägre träffsäkerhet än tidigare studier, vilket tyder på att revisionskvaliteten inte har ökat under åren kopplat till fortsatt-drift kommentarer.

Vidare visar resultatet från studien på att branschen Bygg, Design & Inredning var lättare att förutspå än övriga undersökta branscher. Detta tyder på att det faktiskt finns skillnader mellan

branscher och hur svår bedömningen är att göra. Vid bedömningen om fortsatt drift är det många parametrar som måste vägas in och det gäller att skapa sig en helhetsbedömning över bolaget och dess framtidsutsikter. Att det skiljer sig mellan branscher är på många sätt logiskt då olika branscher har olika förutsättningar och krav för att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet. Ur revisorns perspektiv skiljer sig alltså bedömningen och vad som måste tas i beaktning mellan olika branscher, vilket även speglar resultatet i studien.

Sammanfattningsvis går det alltså att utläsa att kopplat till revisionskvalitet finns det skillnader mellan branscher och hur träffsäker bedömningen är gällande fortsatt drift. Dessutom finns det inget signifikant samband för att det var svårare att göra bedömningen under corona kontra innan. Resultaten speglar i mångt och mycket den tidigare forskningen som finns inom området revisionskvalitet kopplat till fortlevnadsvarningar och hur svårt det faktiskt är att bedöma (Lundberg & Öhman, 2015; Sundgren & Svanström, 2014a). Både kopplat till typ-I fel och typ-II fel är antalet felaktiga bedömningar från revisorn överhängande och något som givetvis påverkar resultatet i studien. Med tanke på att antalet fel i tidigare studier uppgått till cirka 80% (Lundberg & Öhman, 2015, s. 151) påverkar detta möjligheten till nya signifikanta samband då majoriteten av alla bedömningar av fortsatt drift är felaktiga från början.

7. Slutsats

Kapitel sju presenterar studiens slutsats utifrån syftet och problemformuleringarna. Vidare presenteras studiens bidrag och de begränsningar som har funnits med studien. Avslutningsvis ges olika förslag till framtida forskning.

7.1 Slutsats

Syftet med studien var att undersöka huruvida revisionskvaliteten skiljer sig mellan olika branscher samt om corona hade någon påverkan på revisionskvaliteten. Detta genomfördes genom att studera träffsäkerheten bland revisorers fortsatt-drift kommentarer som finns inkluderade i revisionsberättelsen och jämföra dessa mellan olika branscher samt hur träffsäkerheten skiljde sig under corona kontra innan. Det gjorde att problemformuleringarna utformades enligt följande:

- Påverkar den bransch klienten är verksam i förekomsten av typ I-fel?
- Har covid-19 påverkat förekomsten av typ I-fel?

Urvalet som studerades bestod av 1047 bolag som alla fått en fortsatt-drift kommentar i deras revisionsberättelse. Detta testades sedan genom att plocka ut data för alla bolag som försatts i konkurs eller rekonstruktion inom både 12 och 24 månader från bokslutsdagen givet studiens fem branscher som var Bank, Finans & Försäkring, Bygg, Design & Inredning, Data, IT & Telekommunikation, Detaljhandel samt Hotell & Restaurang. Bolag som inte hade försatts i konkurs eller företagsrekonstruktion inom 12 respektive 24 månader från bokslutsdagen rapporterades alltså som typ-I fel.

Resultaten från studien visar att det finns skillnader i revisionskvalitet mellan olika branscher med fortsatt-drift kommentarer som proxy. Resultaten visade att träffsäkerheten inom branschen Bygg, Design & Inredning var högre än andra branscher som studerades. Inom den branschen var träffsäkerheten 11,27% samt 19,01% för 12 respektive 24 månader. I sammanhanget är detta fortfarande låga siffror då resterande andel alltså är typ-I fel. Den logistiska regressionen visade alltså ett positivt signifikant samband för den branschen kontra alla övriga branscher. Den logistiska regressionen består av flertalet körningar, där respektive bransch antagit rollen som referensvariabel i olika körningar. Dessa visar även under varje test att det finns en signifikant skillnad mellan Bygg, Design & Inredning kontra alla andra branscher. När Bygg, Design & Inredning används som referensvariabel blir således alla branscher signifikanta då dessa testas mot just Bygg, Design & Inredning. Utöver detta genomfördes även variansanalys som jämför medelvärden och mäter mot varandra. Där kunde ett signifikant samband för Bygg, Design & Inredning hittas för 24 månader samt ett p-värde som uppgick till 0,07 för 12 månader, vilket är strax över signifikansnivån på 5%. Sammantaget går det alltså att finna skillnader mellan den bransch klienten är verksam inom och typ-I fel.

Vidare till hypotesen att corona har påverkat förekomsten av typ-I fel och mer specifikt förväntningen att bedömningen om fortsatt drift skulle försämrats under corona gick det ej att finna något signifikant samband i något av testerna. Den deskriptiva statistiken visar däremot att antalet typ-I fel utifrån urvalet procentuellt var högre under corona. Åren innan corona hade en träffsäkerhet på 5,57% respektive 10,38% för 12 respektive 24 månader och under corona var träffsäkerheten 8,17% respektive 13,23%. Däremot gick det inte att hitta något signifikant samband för något test under den logistiska regressionen med corona som testvariabel.

Sammanfattningsvis för att besvara hypoteserna går det alltså att finna ett signifikant samband mellan att den bransch klienten är verksam inom och förekomsten av typ-I fel. Däremot går det inte att finna något signifikant samband för att covid-19 har påverkat förekomsten av typ-I fel. Vilket betyder att den hypotesen måste förkastas.

7.2 Studiens bidrag

Studien främsta bidrag är ny kunskap om typ-I fel. Tidigare forskning inom typ-I fel har inte tagit hänsyn till olika branscher samt hur corona påverkade revisionskvaliteten med fortsatt-drift kommentarer som måttstock. Studien ger alltså en breddad förståelse till hur komplex bedömningen om fortsatt-drift är samt problematiken runt bedömningen. Vidare bidrar studien även med ökad förståelse för hur bedömningen skiljer sig mellan olika branscher och varför bedömningen för vissa branscher är mer träffsäkra än andra. Det visar även att revisorer har olika faktorer att förhålla sig till beroende på vilket typ av bolag de reviderar. Det styrker och förklarar hypotesen om att träffsäkerheten bland fortsatt-drift kommentarer faktiskt skiljer sig åt mellan olika branscher.

Som tidigare nämnt är tidigare forskning inom just typ-I fel väldigt begränsad. Majoriteten av tidigare studier som har gjorts är gjorda med typ-II fel på grund av tidigare skandaler och skadeståndsansvar kopplat till det (Lundberg & Öhman, 2015, s. 151). Därför bidrar studien med nya infallsvinklar för typ-I fel och hur stor problematiken med låg revisionskvalitet faktiskt är i Sverige. Proxyt fortsatt-drift kommentarer är bara en del av det komplexa begreppet revisionskvalitet och även om det inte kan representera alla områden inom revisionskvalitet visar det ändå på problematiken runt det och att det krävs mer forskning och åtgärder inom området för att höja standarden. Sammantaget bidrar alltså studien även till att belysa och ge bredare kunskap inom revisionskvalitet som helhet.

7.3 Begränsningar

Som de flesta studier innehar även denna några begränsningar som kan vara värda att nämna. Först och främst innehåller det urvalet som användes i studien större andel bolag under pandemin kontra innan. Urvalet innehöll totalt 1047 bolag, varav 790 observerades under corona, alltså under bokslutsåren 2019 och 2020 samt 257 bolag innan corona, alltså under bokslutsåren 2017 och 2018. Anledningen till det beror på att fler fortlevnadsvarningar delades ut under pandemin eftersom osäkerheten för samhällsutvecklingen var överhängande och många bolag fick fortlevnadsvarningar enbart baserade på att det var en pandemi som pågick.

Vidare till resultatet för hypotesen om att träffsäkerheten i en revisors fortsatt-drift kommentarer skiljer sig mellan branscher har ingen hänsyn tagits till corona. Eftersom majoriteten av observationerna gjordes under coronaåren finns en risk att det kan påverka resultatet. Däremot går det att argumentera för att en revisors bedömning ska grunda sig i sin klients förmåga till fortsatt drift, oavsett yttre omständigheter. Däremot är detta självklart ett speciellt fall då en stor utbredd pandemi saknar motstycke i relativ närtid. Därför kan det vara bra att ha detta i åtanke.

Slutligen testar denna studie enbart typ-I fel. Ingen hänsyn har alltså tagits till motsatsen som är typ-II fel, alltså att ett bolag går i konkurs utan att ha fått en fortsatt-drift kommentar. Det är en begränsning eftersom en kombination av båda måtten skulle krävas för att få en nyanserad bild av hur träffsäker bedömningen om fortsatt drift faktiskt är. Andelen typ-I fel som begås har både i den här och tidigare studier visat sig vara väldigt stor. I den här studien uppgick det

till hela 93,79% och tidigare forskning har visat på att cirka 80% av fallen är typ-I fel (Lundberg & Öhman, 2015, s. 152). Skulle revisorer istället välja att inte utfärda fortsatt-drift kommentarer skulle det istället troligtvis öka antalet typ-II fel som begås, vilket gör att det skulle behöva vägas in i studien för att ge en helt rättvisande bild av problemet.

7.4 Framtida forskning

Forskning och studier som baseras på Typ-I fel är inte lika vanligt förekommande Typ-II fel. Denna bakgrund gör det intressant att vidare studera Typ-I fel och de faktorer som påverkar i vilken utsträckning felet begås. Typ-I fel och Typ-II fel är på ett sätt sammanlänkade då en fortlevnadsvarning som inte följs av konkurs klassas som ett Typ-I fel, och en konkurs där en fortlevnadsvarning inte blivit utfärdat klassas som ett Typ-II. Med hänsyn till detta hade det i framtida forskning varit intressant att kombinera dessa två typer av proxy för revisionskvalitet i samma studie. Detta skulle bidra till en djupare förståelse för revisionskvalitet och utfärdandet av fortlevnadsvarningar samt undersöka eventuella samband mellan Typ-I och Typ-II fel, exempelvis om det i branscher där det begås få Typ-I fel istället begås fler Typ-II fel och vice versa.

Studiens resultat indikerar att revisorer begår färre Typ-I fel i branschen Bygg, Design & Inredning i förhållande till de övriga branscher som undersökts. Ett förslag till framtida forskning är att närmare undersöka de bakomliggande faktorerna till detta resultat, till exempel om branschspecialisering är vanligare inom denna bransch än övriga branscher. Då branschskillnader identifierats i denna studie kan det i framtida forskning vara intressant att undersöka ytterligare branscher som ej behandlats i denna studie.

Fortsättningsvis är även nivån av finansiell stress hos bolag som erhållit fortlevnadsvarningar föremål för framtida forskning. Skiljer sig nivån av finansiell stress åt mellan olika branscher, och kan detta vara en förklaring till att träffsäkerheten hos revisorerna skiljer sig åt mellan branscherna.

7.5 Etiska och samhällsliga implikationer

I vetenskaplig forskning behöver hänsyn tas till eventuella etiska implikationer. Det finns olika synsätt på vilket etiskt förhållningssätt författare av en vetenskaplig studie ska tillämpa och då främst olika tillvägagångssätt för att avgöra vad som anses vara etiskt respektive oetiskt. Enligt David & Sutton (2016, s. 49) går det att utgå från studiens totala resultat, och i de fall fördelarna upplevs som större än nackdelarna bedöms förfarandet som etiskt acceptabelt. I det synsätt som primärt fungerar som alternativ till detta anses i stället etiska implikationer inte kunna vägas upp av eventuella fördelar. Det förstnämnda perspektivet på vad som bedöms som etiskt acceptabelt gäller i regel för studier där positivism tillämpas, vilket även gäller för denna studie.

Den data som använts i studien har uteslutande inhämtats via årsredovisningar som godkänts och publicerats av Bolagsverket. Detta innebär att uppgifterna är offentliga och det bedöms därför inte föreligga några etiska bekymmer vad gäller inhämtande och användande av dessa uppgifter.

Vidare kan det diskuteras huruvida det föreligger ett etiskt dilemma avseende studiens definition på revisionskvalitet och de metoder som används för att mäta revisionskvalitet representerar god respektive dålig kvalitet på ett korrekt sätt. Sammanfattningsvis anses studiens eventuella etiska komplikationer vara få och inte av någon central betydelse.

Ur ett samhällsperspektiv bidrar studien med vidgad kunskap om hur bedömningen om fortsatt drift skiljer sig mellan olika branscher samt hur revisorer måste beakta olika parametrar beroende på vilket bolag de reviderar. Genom att belysa komplexiteten och utfallet av utfärdade fortlevnadsvarningar ger studien perspektiv till mottagaren som ska värdera informationen. Vidare påvisar studien att det finns skillnader i revisionskvalitet mellan olika branscher. Dessa insikter kan fungera som vidare motivator till både forskning och arbete som syftar till att öka revisionskvaliteten och revisorers förmåga att hantera branschspecifika bedömningar. En förbättring av kvaliteten i de revisioner som utförs är till gagn för både intressenter, men även näringslivet och samhället i stort.

8. Sanningskriterier

I syfte att genomföra en bedömning av vilken tillförlitlighet studien uppgår till så redogör detta kapitel för studiens sanningskriterier. Dessa utgörs i tur och ordning utgörs av reliabilitet, validitet och replikerbarhet.

8.1 Reliabilitet

När en forskningsstudie genomförs är det viktigt att studiens reliabilitet uppgår till en hög nivå. Djurfeldt et al (2018, s. 104) beskriver reliabilitet som tillförlitligheten i det som mäts. En hög reliabilitet innebär det få eller inga slumpmässiga fel förekommer. Vid två efterföljande undersökningar eller mätningar där resultatet är detsamma, anses reliabilitet vara hög. Undersökningen går således att upprepa och samma resultat kan uppnås på nytt med samma mätningmetod, varför reliabilitet många gånger är synonymt med replikerbarhet (Djurfeldt et al, 2018, s. 104).

Kvantitativa studier anses i allmänhet generera en högre grad av reliabilitet. Detta beror på att kvalitativa studier innehar större utrymme för påverkan i de mer flexibla och subjektiva intervjusituationerna. Situationerna innehar i många fall element där forskaren gör en egen tolkning eller slutsats i insamlingen av data. Detta skiljer sig från de kvantitativa studierna som i regel baseras på redan existerande data och variabler som ej är föränderliga (Djurfeldt et al, 2018, s. 104).

I denna studie har datainsamlingen genomförts via Retriever Business samt kompletterats med data om datum för inledd konkurs respektive rekonstruktion från Bisnode Infotorg. De årsredovisningar som finns tillgängliga i Retriever Business har alla granskats av en revisor, och tillhörande revisionsberättelser är i hög utsträckning standardutformande. Denna data är inte föränderlig över tid och saknar subjektiva element då datan extraherats direkt från en databas utan ytterligare hanteringen. Den data som samlats in via Bisnode Infotorg saknar också utrymme för subjektivitet då den antar ett givet värde som författarna sedan adderat till datasetet. Detta är faktorer som stärker studiens reliabilitet. I datainsamlingen krävdes däremot manuell bearbetning av författarna för att avgöra om revisionsberättelsen innehöll en fortlevnadsvarning eller inte samt för att inhämta uppgift om vilken stad revisionsberättelsen signerats i. Då utformandet av en fortlevnadsvarning i hög grad är standardiserat och den är enkel att identifiera får utrymmet för subjektivitet och tolkningar om huruvida revisionsberättelsen innehåller en fortlevnadsvarning anses vara litet. Detsamma gäller för vilken ort revisionsberättelsen signerats i, vilket givet revisionsberättelsens standardutformande alltid finns tillgängligt. Den aktuella orten kunden sedan kontrolleras mot en kommungruppindelningstabell från Sveriges Kommuner och Regioner. Sammantaget bedöms författarnas valda metodik innehålla en låg grad av subjektivitet och överlag säkerställa en hög trots att viss manuell datainsamling skett.

I arbetet med datainsamling, kodning, sammanställning av data är viss manuell bearbetning alltid nödvändig. För att minimera risken för felaktigheter har författarna gemensamt diskuterat och beslutet om en tydlig metodik för de olika momenten samt stämt av dessa med arbetets handledare. Utöver detta har författarna vidtagit största noggrannhet samt utfört stickprov för att säkerställa att utfallet av den kodning som genomförts blivit korrekt. Sammanfattningsvis anses studiens reliabilitet vara hög.

8.2 Validitet

Validitet är ett annat viktigt forskningskriterie. Det syftar till att beskriva relevansen av studien och att studien faktiskt undersöker och ger svar på det som faktiskt ska undersökas (Djurfeldt, 2018, s. 104). Validitet brukar delas in i fyra olika underkategorier: *Begreppsvaliditet*, *intern validitet*, *extern validitet* och *ekologisk validitet*. *Begreppsvaliditet* används främst i kvantitativ forskning och innebär egentligen hur ett mått för ett begrepp faktiskt förklarar och speglar det begreppet ska beskriva (Bryman & Bell, 2017, s. 69). *Intern validitet* innebär hur kausala samband faktiskt kan förklaras av varandra. Alltså om man påstår att en variabel påverkar en annan innebär intern validitet om vi faktiskt kan vara säkra på att det är den nämnda variabeln som påverkar den andra variabeln (Bryman & Bell, 2017, s. 69). *Extern validitet* tar upp generaliserbarheten från resultaten i studien. Alltså om resultatet går att generalisera över andra undersökningskontext utöver den utförda studien (Bryman & Bell, 2017, s. 69). *Ekologisk validitet* handlar om hur samhällsvetenskapliga resultat är applicerbara i sociala och naturliga miljöer i människors vardag. Alltså om resultaten kan påverka människors vardag eller bara fungerar i onaturliga miljöer, till exempel ett laboratorium (Bryman & Bell, 2017, s. 69).

Begreppsvaliditeten är relevant för studien och diskuteras på grund av komplexiteten i hur revisionskvalitet faktiskt kan mätas. Syftet med studien är jämföra revisionskvalitet genom fortsatt-drift kommentarer och antalet konkurser/företagsrekonstruktioner. Bedömningen för en revisor gällande fortsatt drift är svår att göra, vilket kan tala för att begreppsvaliditeten kan ifrågasättas. Däremot finns det mycket tidigare forskning och andra studier som har använt fortsatt-drift kommentarer som ett mått på revisionskvalitet, vilket talar för att begreppsvaliditeten i studien fortfarande kan anses som hög.

Den interna validiteten i studien baseras på hur de oberoende variablerna kan förklara den beroende variabeln. I studien återfinns ett antal olika statistiskt signifikanta samband mellan beroende- och oberoendevariablerna. Valet av oberoendevariabler har baserats på vad som faktiskt ska undersökas samt kontrollvariabler som använts i tidigare studier för att göra testerna mer tillförlitliga. Dessutom har testerna grundats i teori samt tidigare forskning, vilket tyder på hög intern validitet. Däremot är det svårt med just oberoendevariabler att veta vad som faktiskt ligger bakom sambanden om det är det som faktiskt testas eller något annat bakomliggande.

Studien är avgränsad till fem specifika branscher, vilket gör det svårt att applicera resultatet över hela populationen. Däremot är hypoteserna ställda för att enbart visa på att det finns skillnader mellan olika branscher samt att träffsäkerheten bland fortsatt-drift kommentarer var lägre under corona, vilket gör att resultatet går att ses som representativt för hela populationen. Den externa validiteten anses därför vara hög. Ekologisk validitet innebär hur resultaten är applicerbara i sociala och naturliga miljöer, vilket inte är relevant för studien som avser att jämföra revisionskvalitet.

8.3 Replikerbarhet

Replikerbarhet innebär att det går att reproducera studien och få samma resultat en gång till. Anledningen till att replikerbarheten är viktig kan vara för att det finns misstankar om att resultaten i studien inte stämmer (Bryman & Bell, 2017, s. 68). För att detta ska vara möjligt krävs det att forskaren i detalj beskriver hur studien har gått till. Att replikera studier är inte speciellt vanligt inom företagsekonomiska studier. Däremot är det högt skattat av många forskare, framförallt inom kvantitativa traditioner (Bryman & Bell, 2017 s. 69).

För att säkerställa replikerbarheten i studien har tillvägagångssättet noggrant beskrivits under kapitlet praktisk metod. I det kapitlet beskrivs hur all data samlats in samt bearbetats steg för steg, vilket gör det möjligt för andra personer att replikera studien. Den risken som potentiellt skulle kunna uppstå vid en replikation är det faktum att data har samlats in och bearbetats manuellt, vilket gör den mänskliga faktorn till en potentiell felkälla. Bedömningen om en konkurs har inträffat inom 12 eller 24 månader samt vilka bolag som försatts i företagsrekonstruktion och vilken stad revisorn undertecknat revisionsberättelsen har hanterats manuellt. Därmed existerar risken att vissa data har blivit felkodad på grund av den manuella hanteringen.

Referenser

- Agusiady, Ismail, S., Paramarta, V., Ismail, M. T., Sedarmayanti, & Kushendar, D. H. (2022). Audit quality during the Covid-19 pandemic: Analysis of procedures, costs, reporting, time pressure and audit situations. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 57 (4), 371-384.
- Alexeyeva, I. & Sundgren, S. (2022). Do going concern disclosures in the management report and audit report signal bankruptcy risk? Evidence from privately held firms. *International journal of auditing*, 26(2), 171-192.
- Bolagsverket (2021, 7 december). Revisor i aktiebolag. *Bolagsverket*. <https://bolagsverket.se/foretag/aktiebolag/startaaktiebolag/revisoriaktiebolag.521.html> [Hämtad 2023-02-23].
- Brown, S. V., & Knechel, R. W. (2016). Auditor-Client Compatibility and Audit Firm Selection. *Journal of Accounting Research*, 54(3), 725-775.
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A., & Bell, E. (2017). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. 3:e uppl. Malmö: Liber.
- Bryman, & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e uppl. Stockholm: Liber.
- Bushman, R., Chen, Q., Engel, E. and Smith, A. 2004. Financial accounting information, organizational complexity and corporate governance systems. *Journal of accounting & economics*. 37(2), 167-201.
- Butar-Butar, S., & Indarto, S. L. (2018). Does Auditor Industry Expertise Improve Audit Quality in Complex Business Environments? *Journal Akuntansi dan Keuangan*, 20(1), 1-12.
- Cahan, S.F., Che, L., Knechel, W.R. and Svanström, T. 2022. Do Audit Teams Affect Audit Production and Quality? Evidence from Audit Teams' Industry Knowledge. *Contemporary accounting research*. 39(4), 2657-2695.
- Carrington, T. (2010). *Revision*. 1:a uppl. Malmö: Liber AB
- Carson, E., Fargher, N.L., Geiger, M.A., Lennox, C.S., Raghunandan, K., & Willekens, M. (2013). Audit Reporting for Going-Concern Uncertainty: A Research Synthesis. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32 (1), 353-384.
- Collis, J., Jarvis, R. and Skerratt, L. 2004. The demand for the audit in small companies in the UK. *Accounting and Business Research*, 34 (2), 87-100.
- DeFond, M., & Zhang, J. (2014). A review of archival auditing research. *Journal of Accounting and Economics*, 58 (2-3), 275-326

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Djurfeldt, G. Larsson, R., & Stjärnhagen, O. (2018). *Statistisk verktyglåda 1: samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder* 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Domstol. (2023). Detta händer vid en företagsrekonstruktion. *Domstol.se*. <https://www.domstol.se/amnen/skulder-konkurs-och-foretagsrekonstruktion/foretagsrekonstruktion/detta-hander-vid-en-foretagsrekonstruktion/> [Hämtad 2023-03-29].

Duréndez Gómez-Guillamón, A. (2003). The usefulness of the audit report in investment and financial decisions. *Managerial Auditing Journal*. 18(6), 549-559.

FAR. (u.å.). *Att tänka på vid revision i byggföretag*. Far online. <https://www.far.se/kunskap/yrkesutovning-och-etik/att-tank-a-pa-vid-revision-i-byggforetag/> [Hämtad 2023-02-28]

FAR. (2023). Företagskonkurs. *Far Online*. https://www.faronline.se/dokument/rattserien/ratt-bolagsratt/f_rb_foretagskonkurs/ [Hämtad 2023-03-28]

FAR. (u.å.b). ISA 570 Fortsatt drift (omarbetad). *Far online*. <https://www-faronline-se.proxy.ub.umu.se/dokument/isa/isa/isa570/> [Hämtad 2023-02-20]

FAR. (u.å.c). RevR 705 Modifierade uttalanden, upplysningar och anmärkningar i revisionsberättelsen. *Far Online*. <https://wwwfaronline.se.proxy.ub.umu.se/dokument/far/revr/revr0705/?q=RevR%20705%20Modifierade%20Uttalanden> [Hämtad 2023-02-28]

FAR. (2023b). Inledning till regler om revision och andra granskningsupdrag. *Far Online*. <https://www-faronline-se.proxy.ub.umu.se/dokument/far/revr/revrinledning/?q=revrinledning> [Hämtad 2023-02-28]

FAR. (2023c). RevR 700 Revisionsberättelsens utformning. *Far Online*. <https://www-faronline-se.proxy.ub.umu.se/dokument/far/revr/revr0700/> [Hämtad 2023-02-28]

Francis, J. R. and J. L. Gunn. (2015). *Industry Accounting Complexity and Earnings Properties: Does Auditor Industry Expertise Matter?*

Florea, R. & Florea, R. (2012). The Implications of Inherent Risks' Assessment in Audit Risk Limitation, *Economy Transdisciplinarity Cognition*, 15 (1), 45-49

Galanti, Guidetti, G., Mazzei, E., Zappalà, S., & Toscano, F. (2021). Work from home during the COVID-19 outbreak: The impact on employees' remote work productivity, engagement, and stress. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 63(7), E426–E432.

Gong, G., Li, L.Y. and Zhou, L. 2013. Earnings Non-Synchronicity and Voluntary Disclosure. *Contemporary accounting research*. 30(4), 1560-1589.

Harbas, e. Markentorp, O. (2021). Covid-19s påverkan på revisionsprocessen Hur har revisorer beaktat Covid-19 i samband med revisionen? Kandidatuppsats. *Kristianstad. Högskolan Kristianstad*.

Hardies, K., Breesch, D., & Branson, J. (2016). Do (Fe)Male Auditors Impair Audit Quality? Evidence from Going-Concern Opinions. *European Accounting Review*, 25 (1), 7-34.

Hjalmarsson, B., & Malmström, H. (2017). Några reflektioner kring revisorns granskning av fortsatt drift. *Balans Fördjupning*, (2), 19–22.

IAASB. (2014, 18 februari). A framework for audit quality: key elements that create an environment for audit quality. *IAASB*. <https://www.iaasb.org/publications/framework-audit-quality-key-elements-create-environment-audit-quality-3> [Hämtad 2023-03-10]

Ireland, J.C. (2003). An Empirical Investigation of Determinants of Audit Reports in the UK. *Journal of Business Finance & Accounting*, 30 (7), 975-1015.

Jensen, M.C. and Meckling, W.H. 1976. Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of financial economics*. 3(4), 305-360.

Johnson, V.E., Khurana, I.K., & Reynolds, J.K. (2002). Audit-Firm Tenure and the Quality of Financial Reports. *Contemporary Accounting Research*, 19 (4), 637-660.

Karolinska institutet (2021, 4 oktober). Är artikeln Peer-reviewed?. *Karolinska institutet*. <https://kib.ki.se/soka-vardera/vardera-information/ar-artikeln-peer-reviewed> [Hämtad 2023-02-28].

Knechel, W. R., & Vanstraelen, A. (2007). The Relationship between Auditor Tenure and Audit Quality Implied by Going Concern Opinions. *Auditing: A Journal Of Practice & Theory*, 26(1), 113-131.

Knechel, W.R., G.V. Krishnan, M.B. Pevzner, L. Shefchik, and U. Velury. (2013). Audit Quality: Insights from the Academic Literature. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 32 (1), 385-421.

Lawrence, A., Minutti-Meza, M. and Zhang, P. (2011). Can Big 4 versus Non-Big 4 Differences in Audit-Quality Proxies Be Attributed to Client Characteristics? *The Accounting review*. 86(1), 259-286.

Lennox, C.S. (1999). The Accuracy and Incremental Information Content of Audit Reports in Predicting Bankruptcy. *Journal of Business Finance & Accounting*, 26 (5), 757-778.

Li. (2009). Does Client Importance Affect Auditor Independence at the Office Level? Empirical Evidence from Going-Concern Opinions. *Contemporary Accounting Research*, 26(1), 201-230.

Lindberg, H., Colo, N. (2011). “Avskaffandet av revisions-plikten för små aktiebolag”: -en reform som kostar mer än den smakar. *Riksrevisionen*. https://www.riksrevisionen.se/download/18.3daa1b3d160c00a26d2c0f3/1518435499282/RiR_2017_35_REVISIONSPLIKT_ANPASSAD.pdf [Hämtad 19 februari 2023].

Ludvigsson, J. (2018, 6 mars). Spanska sjukan – värsta farsoten sedan Digerdöden. *Läkartidningen*. <https://lakartidningen.se/aktuellt/kultur-2/2018/03/spanska-sjukan-varsta-farsoten-sedan-digerdoden/> [Hämtad 2023-03-03].

Lundberg, H., & Öhman, P. (2015). *Trovärdighet och förtroende i ekonomiska relationer*. Lund: Studentlitteratur.

Menon, K. and Williams, D.D. (2010). Investor Reaction to Going Concern Audit Reports. *The Accounting review*. 85(6), 2075-2105.

Minutti-Meza, M. (2013). Does Auditor Industry Specialization Improve Audit Quality? *Journal of accounting research*. 51(4), 779-817.

Norberg, C. 1991. *Reglering och beskattning av banker: en skatterättslig studie över bankregleringens påverkan på resultatberäkningen i banker*. Uppsala: Iustus.

Nelson, M. W. (2009). A model and literature review of professional skepticism in auditing. *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 28 (2), 1-34

Olsson, H., & Sörensen, S. (2021). *Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. 4:e uppl. Stockholm: Liber.

Patel, R., & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 5:e uppl. Studentlitteratur.

Porter, B., Simon J. & Hatherly, D. (2012). *Principles of external auditing*. 3:e uppl. England: A John Wiley & Sons, Ltd.

Peters, J.M., Lewis, B.L. and Dhar, V. (1989). Assessing inherent risk during audit planning: The development of a knowledge based model. *Accounting, organizations and society*. 14(4), pp.359-378.

Reichelt, K.J. and Wang, D. (2010). National and Office-Specific Measures of Auditor Industry Expertise and Effects on Audit Quality. *Journal of accounting research*. 48(3), 647-686.

Riksbanken. (2022, 16 december). Riksbankens åtgärder under coronapandemin. *Riksbanken*. <https://www.riksbank.se/sv/om-riksbanken/historia/riksbankens-atgarder-under-coronapandemin/> [Hämtad 2023-03-03].

Saxena R.G., Kastoori Srinivas, Urmila Rai. (2009). *Auditing and business communications*. Global media.

SCB. (u.å.). Standard för svensk näringsgrensindelning. *SCB*. <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-naringsgrensindelning-sni/>. [Hämtad 2023-03-09]

Sevenius, R (2023). Revision. *FAR*. https://www.faronline.se/dokument/rattserien/ratt-bolagsratt/r/rb_revision/?q=revision [Hämtad 2023-02-20]

SFS 2005:551. *Aktiebolagslag*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2001:883. *Revisorslagen*. Stockholm. Justiedepartementet

SFS 1995:1554. *Årsredovisningslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Sundgren, & Svanström, T. (2014a). Auditor-in-Charge Characteristics and Going-concern Reporting. *Contemporary Accounting Research*, 31(2), 531-550.

Sundgren, S., & Svanström, T. (2014b). En studie av revisorers rapportering av fortsatt drift. *Balans Fördjupning*, (3) 9-12.

Svanberg, J., & Öhman, P. (2014). Lost revenues associated with going concern modified opinions in the Swedish audit market. *Journal of Applied Accounting Research*, 15(2), 197-214.

Svanström, T. (2008). Revision och rådgivning: efterfrågan, kvalitet och oberoende. Umeå School of Business, Umeå Universitet.

Svensson, J. (2020). Fortsatt drift – några tips vid granskning av fortsatt drift. *FAR*. https://www.faronline.se/dokument/balans-fordjupning/2020-tal/2020/nr-2/balans_fordjupning_2020_n02_a0006/ [Hämtad 2023-02-20]

Sveriges Kommuner och Landsting. (2023, 31 januari). Kommungruppsindelning 2017. *Sveriges Kommuner och Landsting*. <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html> [Hämtad 2023-02-09].

Thurén, & Werner, J. (2019). *Källkritik*. 4:e uppl. Liber.

Thurén, T. 2019. *Vetenskapsteori för nybörjare*. 3:e uppl. Stockholm: Liber.

Torstensson, S. (2022, 22 mars). Stödåtgärder – Coronakrisen. *Ekonomifakta*. <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Offentlig-ekonomi/Statsbudget/stodatgarder-coronakrisen/> [Hämtad 2023-03-03]

Wallerstedt, E. (2009). *Revisorsbranschen i Sverige under hundra år*. SNS förlag, Stockholm.

Wernerman, M. (2006, 1 juli). Revision – En praktisk beskrivning. *FAR*. https://www-faronline-se.proxy.ub.umu.se/dokument/r/revision_en_praktisk_beskrivning/ [Hämtad 2023-03-04].

Öhman, P. and Wallerstedt, E. (2012). *B Revisorsprofessionens framväxt i Sverige*.

Öhman, P., & Wallerstedt, E. (2012). Audit regulation and the development of the auditing profession: The case of Sweden. *Accounting History*, 17 (2), 241-257.

Appendix

BYGG 12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,279	0,160	-2,23	0,026	0,091 0,857
Data, IT & Telekommunikation	0,336	0,168	-2,18	0,03	0,126 0,897
Detaljhandel	0,378	0,150	-2,46	0,014	0,174 0,822
Hotell & Restaurang	0,302	0,119	-3,03	0,002	0,139 0,656
Storstad	2,433	1,521	1,42	0,155	0,714 8,286
Mellanstor stad	3,161	2,039	1,78	0,074	0,893 11,194
_cons	0,180	0,156	-1,98	0,048	0,033 0,985

BYGG 24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,49	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,55	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,08	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,53	0	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,63	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,34	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,9	0,366	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,314	0,141	-2,58	0,01	0,130 0,757
Data, IT & Telekommunikation	0,379	0,148	-2,49	0,013	0,176 0,815
Detaljhandel	0,408	0,128	-2,86	0,004	0,221 0,754
Hotell & Restaurang	0,373	0,113	-3,26	0,001	0,206 0,675
Storstad	1,198	0,461	0,47	0,639	0,563 2,547
Mellanstor stad	1,476	0,604	0,95	0,341	0,662 3,291
_cons	0,477	0,300	-1,18	0,239	0,139 1,638

DATA12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,832	0,515	-0,3	0,766	0,247 2,802
Bygg, Design & Inredning	2,976	1,491	2,18	0,03	1,114 7,946
Detaljhandel	1,125	0,564	0,23	0,815	0,421 3,007
Hotell & Restaurang	0,898	0,448	-0,22	0,828	0,338 2,386
Storstad	2,433	1,521	1,42	0,155	0,714 8,286
Mellanstor stad	3,161	2,039	1,78	0,074	0,893 11,194
_cons	0,061	0,059	-2,89	0,004	0,009 0,405

DATA24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,49	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,55	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,08	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,53	0	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,63	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,34	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,9	0,366	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,829	0,410	-0,38	0,704	0,314 2,185
Bygg, Design & Inredning	2,638	1,030	2,49	0,013	1,228 5,669
Detaljhandel	1,078	0,427	0,19	0,851	0,495 2,345
Hotell & Restaurang	0,984	0,376	-0,04	0,966	0,465 2,081
Storstad	1,198	0,461	0,47	0,639	0,563 2,547
Mellanstor stad	1,476	0,604	0,95	0,341	0,662 3,291
_cons	0,181	0,130	-2,39	0,017	0,044 0,736

DETALJ 12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,740	0,406	-0,55	0,583	0,252 2,169
Bygg, Design & Inredning	2,646	1,049	2,46	0,014	1,217 5,754
Data, IT &					
Telekommunkation	0,889	0,446	-0,23	0,815	0,333 2,378
Hotell & Restaurang	0,798	0,289	-0,62	0,534	0,392 1,624
Storstad	2,433	1,521	1,42	0,155	0,714 8,286
Mellanstor stad	3,161	2,039	1,78	0,074	0,893 11,194
_cons	0,068	0,058	-3,17	0,002	0,013 0,359

DETALJ24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,49	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,55	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,08	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,53	0	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,63	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,34	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,9	0,366	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,769	0,342	-0,59	0,555	0,321 1,841
Bygg, Design & Inredning	2,448	0,766	2,86	0,004	1,326 4,520
Data, IT &					
Telekommunkation	0,928	0,368	-0,19	0,851	0,426 2,020
Hotell & Restaurang	0,913	0,253	-0,33	0,743	0,530 1,572
Storstad	1,198	0,461	0,47	0,639	0,563 2,547
Mellanstor stad	1,476	0,604	0,95	0,341	0,662 3,291
_cons	0,195	0,120	-2,66	0,008	0,058 0,649

HOTELL12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,927	0,514	-0,14	0,891	0,312 2,750
Bygg, Design & Inredning	3,316	1,314	3,03	0,002	1,525 7,208
Data, IT & Telekommunikation	1,114	0,556	0,22	0,828	0,419 2,962
Detaljhandel	1,253	0,454	0,62	0,534	0,616 2,550
Storstad	2,433	1,521	1,42	0,155	0,714 8,286
Mellanstor stad	3,161	2,039	1,78	0,074	0,893 11,194
_cons	0,054	0,048	-3,27	0,001	0,010 0,311

HOTELL24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,49	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,55	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,08	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,53	0	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,63	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,34	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,9	0,366	1,000 1,000
Bank, Finans & Försäkring	0,842	0,363	-0,4	0,69	0,362 1,960
Bygg, Design & Inredning	2,681	0,811	3,26	0,001	1,482 4,850
Data, IT & Telekommunikation	1,016	0,388	0,04	0,966	0,481 2,149
Detaljhandel	1,095	0,304	0,33	0,743	0,636 1,885
Storstad	1,198	0,461	0,47	0,639	0,563 2,547
Mellanstor stad	1,476	0,604	0,95	0,341	0,662 3,291
_cons	0,178	0,114	-2,69	0,007	0,051 0,625

STORSTAD 12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bygg, Design & Inredning	3,578	2,046	2,23	0,026	1,167 10,975
Data, IT & Telekommunikation	1,202	0,745	0,3	0,766	0,357 4,051
Detaljhandel	1,352	0,742	0,55	0,583	0,461 3,965
Hotell & Restaurang	1,079	0,599	0,14	0,891	0,364 3,202
Mellanstor stad	1,299	0,383	0,89	0,374	0,730 2,314
Liten stad	0,411	0,257	-1,42	0,155	0,121 1,400
_cons	0,123	0,099	-2,61	0,009	0,025 0,593

STORSTAD24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,490	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,550	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,080	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,530	0,000	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,630	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,340	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,900	0,366	1,000 1,000
Bygg, Design & Inredning	3,184	1,429	2,580	0,010	1,321 7,676
Data, IT & Telekommunikation	1,207	0,597	0,380	0,704	0,458 3,182
Detaljhandel	1,301	0,579	0,590	0,555	0,543 3,113
Hotell & Restaurang	1,188	0,512	0,400	0,690	0,510 2,765
Mellanstor stad	1,232	0,293	0,88	0,379	0,774 1,963
Liten stad	0,835	0,321	-0,47	0,639	0,393 1,775
_cons	0,179	0,119	-2,58	0,01	0,049 0,661

MELLANSTOR12

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,787	0,238	-0,79	0,427	0,436 1,422
Kassalikviditet	0,995	0,003	-2,08	0,037	0,990 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,893	0,066	-1,52	0,128	0,772 1,033
Skuldsättningsgrad	1,006	0,002	2,75	0,006	1,002 1,010
Avkastning på totalt kapital	0,998	0,002	-1,01	0,315	0,994 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	1,91	0,056	1,000 1,017
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	1,38	0,167	1,000 1,000
Bygg, Design & Inredning	3,578	2,046	2,23	0,026	1,167 10,975
Data, IT & Telekommunikation	1,202	0,745	0,3	0,766	0,357 4,051
Detaljhandel	1,352	0,742	0,55	0,583	0,461 3,965
Hotell & Restaurang	1,079	0,599	0,14	0,891	0,364 3,202
Storstad	0,770	0,227	-0,89	0,374	0,432 1,370
Liten stad	0,316	0,204	-1,78	0,074	0,089 1,120
_cons	0,159	0,125	-2,33	0,02	0,034 0,745

MELLANSTOR24

Variabel	Odds ratio	Std, err,	z	P>z	[95% conf, interval]
Covidår	0,888	0,215	-0,49	0,624	0,553 1,427
Kassalikviditet	0,999	0,001	-1,55	0,121	0,998 1,000
Totala Tillgångar(LN)	0,880	0,054	-2,08	0,038	0,780 0,993
Skuldsättningsgrad	1,009	0,002	5,53	0	1,006 1,012
Avkastning på totalt kapital	0,999	0,002	-0,63	0,531	0,996 1,002
Antal anställda	1,008	0,004	2,34	0,019	1,001 1,015
Bolagets ålder i dagar	1,000	0,000	0,9	0,366	1,000 1,000
Bygg, Design & Inredning	3,184	1,429	2,58	0,01	1,321 7,676
Data, IT & Telekommunikation	1,207	0,597	0,38	0,704	0,458 3,182
Detaljhandel	1,301	0,579	0,59	0,555	0,543 3,113
Hotell & Restaurang	1,188	0,512	0,4	0,69	0,510 2,765
Storstad	0,811	0,193	-0,88	0,379	0,509 1,293
Liten stad	0,677	0,277	-0,95	0,341	0,304 1,510
_cons	0,221	0,145	-2,3	0,021	0,061 0,799

HANDELSHÖGSKOLAN
UMEÅ UNIVERSITET